

**Барномаи Иттиҳоди Аврупо «Дастгоҳи Аврупо
барои рушди демократия ва ҳуқуқи инсон» дар Тоҷикистон**

ДАСТУРАМАЛ

«ХИЗМАТРАСОНИИ ИҶТИМОӢ ВА ИМТИЁЗҲО БАРОИ ШАХСОНИ АЗ МАҲБАС ОЗОДГАШТА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН»

**Лонжа аз тарафи
Иттиҳоди Аврупо маблағгузорӣ
меканад**

**Лонжа аз тарафи
DVV International амалӣ
меканад**

ДАСТУРАМАЛ

**«ХИЗМАТРАСОНИИ ИҚТИМОӢ ВА
ИМТИЁЗҲО БАРОИ ҲУҚУҚИ ШАХ-
СОНИ ПАС АЗ АДОИ ҶАЗО ОЗОД-
ГАШТА ДАР ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН»**

Душанбе 2017

ТКБ: 66.3(2)6 +67.99 (2точик)

Д:-26

Дастурамали «Хизматрасонии иҷтимоӣ ва имтиёзҳо барои шахсони, ки пас аз адои ҷазо озод гаштаанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои шахсоне, пас аз адои ҷазо озодгашта мазкур ки ба хизматрасониҳои тиббӣ, иҷтимоӣ ва таъминоти нафақа ниёз доранд, пешбинӣ гардидааст. Ҳамчунин, дар Дастурамал маълумот дар бораи қарзҳои имтиёзнок ва грантҳо барои ба роҳ мондани фаъолияти соҳибкорӣ ва қарзҳои имтиёзнок ба манзил манзур карда шудааст.

Дастурамал аз ҷониби ташкилоти ҷамъиятии «Идораи ҳуқуқи инсон ва риояи қонуният» дар ҷаҳорҷӯбаи лоиҳаи «Ҳимояи ҳуқуқи маҳкумшудагон ва шахсони аз маҳбас озодгашта дар Тоҷикистон» омода карда шуда, бо кумаки молиявии Иттиҳоди Аврупо ба нашр расидааст.

Мундариҷаи нашрияи моёи масъулияти муаллиф буда, ифодагари нуқтаи назари Иттиҳоди Аврупо намебошад.

Мураттиб: Моҳира Усмонова

Тъёод: 1000 нусха
Ройгон паҳн карда мешавад

Иттиҳоди Аврупо аз 28 мамолики узв
иборат аст, ки онон қарор доданд тадриҷан
дониш, захира, ва тақдири хешро
пайванданд. Ҳамроҳ таи 50 соли васеъшавӣ
онҳо минтақаи устувор, демократӣ ва
рушди бардавомро бунёд намуда,
ҳамзамон гуногунияти фарҳангӣ, арзи
таҳаммул ва кафолати озодии шахсиро
нигоҳ доштанд. Иттиҳоди Аврупо омода
аст муваффақиятҳо ва арзишҳояшро бо
мамолик ва қавмиятҳои берун аз
сарҳадоти хеш бо ҳам бубинад. Аз ин
лиҳоз, Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон
аз соли 1992 инҷониб фаъолият бурда,
ҳамасола барои рушди мамлакат тақрибан
35 млн. евро фароҳам менамояд.

РӯИХАТИ ИХТИСОРОТ:

НБА – нерӯгоҳи барқи атомӣ

ВНМО– вируси норасоии масунияти одам

КЭТМ– комиссияи экспертизаи тиббӣ –
меҳнатӣ

ХДЭТИ – Хадамоти давлатии экспертизаи
тиббӣ – иҷтимоӣ

НБО - нерӯгоҳи барқи обӣ

КМГ – Кодекси муҳофизати гражданин

РМА – рақами мушаххаси андозсупоранда

КТ – Кодекси тандурустӣ

ОбоВНМОЗ – одамони бо ВНМО зиндаги-
кунанда

ШдМ – шахсони дорои маъҷубӣ

ҲА – ҳақияъзогии аввалия

ҚТ – Қумҳурии Тоҷикистон

АНМБ – аломоти норасоии масунияти ба-
дан

КҚ – Кодекси ҷиноятӣ

ДУ – дараҷаи уҳдадорӣ

МУНДАРИЧА:

РЀИХАТИ ИХТИСОРОТ:	4
САРСУХАН	7
I. ТАНДУРУСТӢ	9
1.1 Қонунгузорӣ	9
1.2 Шахсони бо ВНМО зиндагикунанда (ОбоВНМОЗ)	9
1.3 Сил	26
1.4 Расонидани кӯмаки тиббӣ – иҷтимоӣ ба беморони бемориҳои наркологӣ	37
II. ХИЗМАТРАСОНИИ ИҶТИМОӢ	42
2.1 Хизматрасонии иҷтимоӣ	42
2.2 Маъюбӣ	49
III. ТАЪМИНОТИ НАФАҚА	60
3.1 Масъалаҳои умумӣ	60
3.2 Нафақа вобаста ба маъюбият	64
3.3 Нафақа вобаста ба аз даст додани саробон	72
IV. ФАӢОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ ДАР ҶТ. ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗНОК	76
4.1 Соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	76
4.2 Патент ва Шаҳодатнома барои машғул шудан ба фаъолияти соҳибкорӣ	82
4.3 Қарҳои имтиёзнок, ки аз ҷониби Агентии меҳнат ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад	87
V. ГРАНТҲО БАРОИ ФАӢОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ	91
5.1 Ҳаҷм ва тартиби гирифтани грант	91
5.2 Таърихи бобарор	91

VI. ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗНОК БАРОИ	
МАНЗИЛ.....	99
6.1 Асосҳои қонунгузории қарзҳои имтиёзнок	
барои манзил (қарздиҳӣ бо байъи ҷоиз	
(ипотекӣ).....	99
ЗАМИМАҲО	102
ЗАМИМАИ 1. Ариза барои гирифтани роҳхат	
ба табобати санаторӣ – озоишгоҳӣ. Замимаи 1	
ба Тартиби таъминоти маъиубон ба табобати	
санаторӣ – озоишгоҳӣ.	102
ЗАМИМАИ 2. Ариза барои гирифтани кӯмаки	
молиявӣ ва намунаи нақшаи тичоратӣ.....	104
ЗАМИМАИ 3. Намунаи ариза барои иштрок	
дар озмуни грантҳои Президенти Ҷумҳурии	
Тоҷикистон оид ба дастгирӣ ва рушди	
соҳибқорӣ занон барои солҳои 2016-2020.....	107
ЗАМИМАИ 4. Хизматрасонӣ вобаста ба	
қарздиҳии ипотекаӣ барои харидории манзил аз	
ҷониби баъзе аз банкҳои Тоҷикистон. (Банки	
якуми қарзии хурди Тоҷикистон) Мақсад.....	110
Қарзҳо барои сохтмон/васеъ намудани манзил	
.....	113
Қарзҳои ипотекаӣ аз ҶПА "Банки рушди	
Тоҷикистон"	116
ЗАМИМА 5. Суроғи қабулгоҳҳои ҳуқуқии	
ройғони ташкилотҳои ҷамъиятии «Идораи	
ҳуқуқи инсон ва риояи қонуният”:.....	125
ЗАМИМАИ 6. Суроғҳои хадмоти шугли	
аҳоли (шуглаҳои Агентии меҳнат ва шугли	
аҳоли) дар маҳалҳо:	126
МАВОДҲОИ ИСТИФОДАШУДА:.....	130

САРСУХАН

«Чамъияти инсонӣ қасд намегирад, он шафқат, тараҳҳум, таҳаммул ва хушмуомилагиро изҳор менамояд. Чунин чамъият дар худ бо эътирофи мавҷудияти собиқ қинояткорон – «будан» (ту низ инсонӣ, дар паҳлӯи мо зиндагӣ кун) маҳдуд намешавад, балки ҳуқуқҳои онҳоро – «доштан» (ту ҳам чунин инсонӣ, дар шафати мо зиндагонӣ кун) эътироф менамояд.¹

Дастурамали «Хизматрасонии иҷтимоӣ ва имтиёзҳо барои шахсоне, ки пас аз ҷазо озод гаштаанд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои шахсоне, ки пас аз ҷазо озод гаштаанд ва дигар мақомоту ташкилотҳои манфиатдор пешбинӣ гардидааст.

Дастурамал аз шаш фасл иборат буда, дар он масъалаҳои тандурустӣ, расонидани хизматҳои иҷтимоӣ, таъминоти нафақа, ба роҳ мондани фаъолияти соҳибкорӣ ва қарзгирӣ тариқи байъи ҷоиз

¹ Матскевич Ирина, эксперти милли, рӯнамоии «Азнавичтимоишавӣ ҳамчун раванди асосии иҷтимоӣ –равонии давраи ислоҳӣ», с. 2017.

(ипотеки) барои манзил ворид карда шудаанд.

Дар охири дастурамал Шумо зами-маҳо, ки дар онҳо мазмуни намунаҳои ҳуҷҷатҳо барои мурочиат ба ин ва ё он мақомоти давлатӣ, барои мисол, намунаи ариза барои дастрас намудани роҳхат ҷиҳати гирифтани табобати санаторию курортӣ, намунаи нақшаи тиҷоратӣ ҷиҳати гирифтани грант барои фаъолияти соҳибкорӣ ва дигар ҳуҷҷатҳоро дарёб менамояд.

Умед бар он менамоям, ки Дастурамали мазкур барои Шумо манфиатовар буда, раванди истифода аз хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва дигар намуди хизматрасониҳоро ба Шумо осон менамояд.

I. ТАНДУРУСТӢ

1.1 Қонунгузорӣ

Дар моҳи майи соли 2016 Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардид, ки пас аз ҳукми қонунӣ гирифтани он 16 Қонуни миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки қаблан муносибатҳои ҳуқуқии алоқаманд бо саломатии аҳолиро ба танзим медароварданд, қувваи ҳудро гум намуданд. Масалан, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бо вируси норасоии масунияти одам», «Дар бораи кӯмаки наркологӣ», «Дар бораи ҳифзи аҳоли аз сил» ва як қатор қонунҳои дигар.

Меъёрҳои, ки қаблан қонунҳои мазкурро ба танзим медароварданд, ба Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид карда шуданд.

1.2 Шахсони бо ВНМО зиндагикунанда (ОбоВНМОЗ)

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таъйин ва маҳдудияти ҳуқуқҳои шахсони бо ВНМО зиндагикунандаро манъ намудааст.

*Маҳдудияти ҳуқуқ ва озодиҳои шахсони
гирифтори ВНМО/АНМБ танҳо бо
мақсади таъмини ҳуқуқ ва озодиҳои шах-
сони дигар мумкин аст, ҳаққонӣ бошад.²*

Дар қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳбусон дар баробари гурӯҳҳои дигари аҳолии ба гурӯҳи осебпазири бештар ба таваккали дучор шудан ба бемориҳои сил ва вируси норасоии масунияти одам мансуб шудаанд.³

Маҳбусон ва боздоштшудагон ба гузаштан аз санҷиши ройгони махфӣ барои вируси норасоии масунияти одам ва ба машварат дар асоси розигӣ ба маълумот ва ҳамчунин, барои маълумот дар бораи вазъи саломатӣ ҳуқуқ доранд. Маълумот дар бораи вазъи саломатӣ бояд дар ҷузвдонҳои нигоҳдорӣ карда шаванд, ки танҳо барои ҳаёати тиббӣ дастрас ва танҳо бо розигии маҳбусон ё ҳангоми зарурати таъмини беҳатарии дигар маҳбусон ва ҳаёати маҳбусхона ифшо карда мешаванд. Таъбири маҳбусони

² Моддаи 165 Кодекси тандурустии (КТ) ҚТ

³ Моддаи 1 КТ ҚТ

дорои вируси норасоии масунияти одам манъ аст.⁴

Агар одам ба ВНМО ё бемории сил то бинои ҷойҳои махрумият аз озодӣ, ё ин ки дар ҷойҳои махрумият аз озодӣ гирифта шуда бошад, он вақт пас аз озод шудан ба ӯ хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва тиббии алоқаманд бо ин бемориҳо расонидан зарур аст.

Муоина ва табобат

Шахсони бемори бемориҳои сил, ВНМО/АНМБ, олоти таносул ва дигар бемориҳои хатарнок вазифадоранд, ки тибқи талаби ташкилотҳои тиббӣ аз муоинаи тиббӣ ва табобат гузаранд. Дар ҳолати саркашӣ намудан аз муоинаи тиббӣ ва табобат, онҳо ба ташхис ва табобати маҷбурӣ дучор мешаванд.⁵

Ташхиси тиббӣ бо истисноии баъзе ҳолатҳо ихтиёрӣ ва махфӣ гузаронида мешавад.

Ба ташхиси тиббии ҳатмӣ донорони хун, моеъоти биологӣ, аъзо ва бофтаҳо дохил мешаванд. Дар ҳолати рад намудан, ин

⁴ Моддаи 166 КТ ҚТ

⁵ Моддаи 53 КТ ҚТ

шахсон наметавонанд донорони хун, моеъоти биологӣ, аъзо ва бофтаҳо бошанд.

Ба ташхиси тиббии ҳатмии махфӣ вобаста ба мубтало шудан ба вируси норасоии масунияти одам аз рӯи нишондиҳандаҳои эпидемиологӣ шахсони алоҳида дохил мешаванд.⁶

Ҳамин тариқ, аз рӯи нишондиҳандаҳои эпидемиологӣ (бе розигӣ) шахсоне дучор мешаванд, ки бо паҳнкунондагони ВНМО ва беморони АНМБ муносибатҳои зерин доранд: шарикӣ дар алоқаи чинсӣ, шарикон вобаста ба истеъмоли якҷояи маводи муҳаддири муолиҷавӣ, волидайнӣ мубталашуда бо ВНМО – и кӯдакон. Ҳамчунин, ба нишондиҳандаҳои эпидемиологӣ авҷ гирифтани сироятшавии дохилитабобатгоҳи ба ВНМО ва шахсоне, ки дар вақти авҷгирии сироятшавӣ дар беморхона ҷойгир шуда, муоинаи тиббиро бо лавозимоте, ки мумкин аст аз ВНМО сироят ёфта бошад (хунгузаронӣ, тазриқ, ҷарроҳӣ ва м.и.), мегиранд ва инчунин барои муоина намудан аз ВНМО мегузаранд, мансуб мебошад.

⁶ Моддаи 161 КТ ҚТ

Маълумоти натиҷаҳо оид ба мавҷудияти сироятёбӣ ба ВНМО бояд шахсан пешниҳод карда шавад. Тавассути телефон роҷеъ ба таъхир хабар додан манъ аст.

Қонунгузориҳои Тоҷикистон барои саркашӣ намудан аз муоинаи ҳатмии тиббӣ ва табобати табобатгоҳӣ аз сирояти ВНМО ва дигар бемориҳои сироятиро аз 500 то 1000 сомонӣ ҷаримаи маъмурий пешбинӣ кардааст.⁷

Маълумоти дастрасгардида дар бораи сироятёбӣ ба ВНМО махфӣ мебошад (сирри табибӣ). Чунин намуди маълумот тибқи дархости мақомоти тандурустӣ дар асоси қарори суд ё вобаста ба дархости мақомоти тафтишотӣ, агар он ба манфиати ҳифзи саломатии аҳоли ва бо мақсади паҳн нагаштани бемориҳои сироятӣ бошад, пешниҳод карда мешавад. Истифодаи ин намуди маълумотҳо бо мақсади таъқиби маъмурий – ҷиноии шахсон ба истиснои ҳолатҳои

⁷ Моддаи 119 Кодекси ҚТ дар бораи ҳуқуқвайронкунии маъмурий

муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст.⁸

Ҳуқуқҳои шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва аломоти пайдошудаи норасоии масунияти бадан⁹:

- муносибати инсондӯстонаи ҷамъият, бо истисноии пасти задани шаъну шарафи инсонӣ;
- талаби махфӣ ҳифзи намудани маълумот дар бораи вазъи саломатии худ, агар шароит ва хусусиятҳои ҳоси ҳаёт ва меҳнати онҳо барои сироятнаёфтани шахсони дигар ба вируси норасоии масунияти одам таҳдид намояд;
- ҷуброни зарари моддӣ ва маънавии алоқаманд бо ошкор намудани маълумот дар бораи далели сироятёбии ин шахсон ба вируси норасоии масунияти одам;
- фаъолияти касбӣ аз рӯи касби интихобкардашуда, ба истисноии қор аз рӯи таҳассусҳо ва мансабҳои, ки

⁸ Моддаи 162 КТ ҶТ

⁹ Моддаи 163 КТ ҶТ

тибқи номгӯи махсус муқаррар карда шудааст;

- дастрасии ройгон ба ҳама намудҳои кӯмакҳои тиббии тахассусӣ ва махсусгардонидашуда, аз ҷумла, доруворӣ дар ташкилотҳои давлатии тандурустӣ;
- ҳифз аз таъбиз, аз он ҷумла ҳангоми дастрасӣ ба табобат;
- иштироки фаъолона бо мақсади муайян намудани табобат, аз ҷумла вақт ва усули табобат ва ҳамчунин қатъ намудани он;
- бо мақсади минбаъд паст намудани сатҳи таваккали сироятёбӣ ба вирусии норасоии масунияти одам, гирифтани кӯдакон аз волидайн ё намоёндаи қонунии аз модарони сироятёфтаи ВНМО таваллудшуда, ивазкунандаи шири сина аз вақти таваллуд то вақти муқаррар гардидани ташхиси ниҳонии онҳо оид ба мавҷуд будани вирусии норасоии масунияти одам.
- анҷом додани ҳама намуди амалҳои ошкоро бо мақсади барангехтани

ҳисси бадбинӣ ва паҳн намудани муносибатҳои бадбинона ба шахсон ё гурӯҳҳои аҳоли дар асоси далел ё фарзияҳои барандаи ВНМО манъ аст.¹⁰

- *Доништан муҳим аст, ки ба кӯдакони синну солашон то 16 – солаи сироятёфтаи ВНМО ё беморони бемории АНМБ кӯмакпулиҳои ҳармоҳаи давлатӣ дар ҳаҷми ҳафтқаратаи нишондиҳандаҳо барои ҳисобҳо таъин карда мешавад.¹¹ Дар соли 2017 кӯмакпулӣ дар як моҳ 350 сомони ро таъин карда мешавад.¹²*
- *Дар қабул ба таъинотиҳои тандурустӣ ва расонидани кӯмаки таъҷили ба шахсони сироятёфтаи ВНМО ё беморони бемории АНМБ роҳ дода намешавад.*

¹⁰ Моддаи 165 КТ ҚТ

¹¹ Қарори Ҳукумати ҚТ аз 3 майи соли 2010, №232 «Дар бораи тасдиқи Тартиби таъин ва пардохти кӯмакпулиҳои давлатӣ ба кӯдакони синну солашон то 16 – солаи сироятёфтаи вируси масунияти одам ё аломоти бемории пайдошудаи норасоии масуният» (дар таҳрири қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.06 соли 2013, № 262, 04.10 соли 2013, № 459.

¹² Қисми 4 моддаи 168 КТ ҚТ

- *Озод кардан аз кор, рад намудан ҳангоми қабул ба кор ба шахсони сироятёфтаи ВНМО (ба гайр аз корҳои дар рӯйхати махсус, ки дар поён оварда мешавад) ва ҳамчунин маҳдуд кардани дигар намуди ҳуқуқҳо ва манфиатҳои қонунии одамони бо ВНМО зиндагикунанда иҷозат дода намешавад.*
- *Маҳдудият дар ҳуқуқҳо ба манзил ва дигар намуди ҳуқуқҳо ва манфиатҳои ҳуқуқии аъзоёни оилаи одамони бо ВНМО зиндагикунанда манъ мебошад.*

Вазоратҳо, идораҳо, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқиашон, ки тибқи тартиби муқарраргардида дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудаанд, ҳангоми қабул ба кор аз кормандон ва шахрвандон пешниҳоди хулосаи тиббиро (сертификат) дар бораи ташҳис барои ифшои ВНМО талаб намоянд, агар чунин талабот дар Қоидаҳо пешниҳод нагардида бошад.¹³

¹³ Банди 30 Тартиби муоинаи тиббӣ бо мақсади муайян намудани сироятёбӣ аз вируси масунияти одам, ки

Дар зер Номгӯи касбу ихтисосҳо, ки аз муоинаи ҳатмии тиббӣ аз ВНМО ҳангоми дохил шудан ба кор гузаштанишон ҳатмист, оварда мешавад.

Бо мақсади ошкор намудани сироятшавӣ аз ВНМО тартиби муоинаи тиббӣ, бақайдгирӣ, муоинаи тиббии шахсони мубталои масунияти ВНМО ва назорати профилактикӣ аз болои онҳо тибқи Номгӯи касбу ихтисосҳо, ки аз муоинаи ҳатмии тиббӣ аз ВНМО ҳангоми дохил шудан ба кор ва ҳангоми гузаронидани муоинаи тиббӣ ҳатмист, муқаррар гардидааст:

1. Пизишкони ҳайати миёна ва хурди тиббии марказҳо оид ба профилактика ва мубориза бо АНМБ, муассисаҳои тандурустӣ, шуъбаҳо ва ҷузъҳои сохтории махсусгардонидашуда, ки бевосита ба муоина, ташхис, табобат, хизматрасонӣ ба шахсони мубталои ВНМО ва ҳамчунин гузаронидани экспертизаи судӣ – тиббӣ ва

бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 апрели соли 2008, №171 тасдиқ шудааст (дар таҳрири қарори Ҳукумати ҚТ аз 06.08 соли 2014, №528)

дигар намуди корҳо бо шахсони мубталошудаи вируси норасоии масунияти одам, ки бо онҳо алоқаи бевосита доранд.

2. Пизишкони ҳайати миёна ва хурди тиббии озмоишгоҳҳо, ки муоинаи аҳолиро барои ВНМО, таҳқиқи хун ва масолеҳи биологии дастрасшуда аз шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ба роҳ мемонанд.

3. Кормандони тиббие, ки дар муассисаҳои табобатӣ – профилактикӣ кор мекунанд ва бевосита бо хун алоқамандӣ доранд:

- Ҷарроҳони ҷарроҳикунандаи тамоми тахассусҳо, хоҳарони шафқати тиббии ҷарроҳии утоқҳои муолиҷавӣ, ҳайати хурди тиббӣ;
- акушер - момодоя, акушерҳо;
- ҳайатҳои шӯъбаҳои дандонпизишкӣ, хун, гурдаҳои сунъӣ, муассисаҳои ҳадамоти хун, озмоишгоҳҳои табобатӣ – ташхисӣ ва биокимиёвӣ.

4. Мутахассис оид ба татуаж (кашидани суратҳо дар ҷисм).

Бояд донист: агар шахси мубталои ВНМО ба коре, ки ба номгӯи овардашуда алоқамандӣ надошта бошад, таъин шавад, он вақт корфармо ҳуқуқ надорад аз ӯ хулосаро дар хусуси мавҷуд будан/ набудани сироят аз ВНМО талаб намояд.

Ифшо ва махфият

Назорати тиббӣ аз болои мубталоёни ВНМО ва беморони АНМБ аз ҷониби маркази профилактикӣ ва мубориза бо ВНМО/АНМБ ва ташкилотҳои табобатӣ – профилактикии ҷои истиқомат на камтар аз 1 маротиба дар 6 моҳ гузаронида мешавад.¹⁴

Бақайдгирӣ, қайд кардан ва назорати тиббӣ аз болои шахсони дорои натиҷаҳои мусбии таҷзияи ВНМО бояд бо риояи принципҳои махфият ва эҳтиром ба ҳуқуқ ва озодиҳои инсон тибқи қонунҳо ва шартномаҳои байналмилалӣ муқарраргардида дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда шаванд.

¹⁴ Банди 35 – и Қоидаҳои мазкур

Кормандони тиббӣ вазифадоранд этикаи касбии корманди тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистонро риоя намоянд. Ҳангоми гузаронидани муоинаи тиббӣ ҳама гуна намуди маҷбӯрнамоӣ барои муқаррар намудани ВНМО, гузаронидани он бе розигии шахси муоинашаванда (ба истиснои муоинаи маҷбӯрӣ вобаста ба нишондиҳандаҳои эпидемиологии дар боло овардашуда) ё бо истифодаи усулҳои ҷисмонӣ, раванӣ ва фишори маънавӣ баробар ба ҳамчун бо истифода аз вазъи вобастагии шахси муоинашаванда манъ мебошад.

Маълумот дар бораи далелҳои натиҷаи муоинаи тиббӣ барои ошкор намудани вируси норасоии масунӣ ва дигар намуди маълумотҳое, ки ҳангоми муоинаи тиббӣ гирифта мешаванд, сирри тиббиро ташкил медиҳанд.

Ифшои маълумоти ташкилдодаи сирри тиббии шахсоне, ки онҳо ҳангоми омӯзиш, ба роҳ мондани вазифаҳои касбӣ, хизматӣ ва монанди инҳо маълум мешаванд, роҳ дода намешавад. Додани маълумоти дорони сирри тиббӣ ба дигар шахрвандон ва шахсони мансабдор, танҳо бо розигии хаттии шахрванд ё намояндаи қонунии ӯ роҳ дода мешавад.

Ҳар як муоинаи тиббӣ, ки барои ошкор намудани вируси норасоии масунияти одам новобаста аз шаклҳои он гузаронида мешавад, ҳатман бояд аз машварати равонию иҷтимоии то санҷишӣ (тестӣ) ва баъдисанҷишӣ (баъдитестӣ) роҳнамоӣ карда шавад.

Шахсоне, ки маълумоти сирри тиббии ташкилшударо ҳангоми омӯзиш, истифодаи вазифаҳои касбӣ, хизматӣ ва дигар намудани уҳдадорӣҳо ифшо мекунанд, мувофиқи қонунгузорию Қумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида мешаванд.

Қонунгузорию Тоҷикистон барои ифшо намудани маълумоти тиббӣ, доруворӣ ва дигари кормандон бе зарурати касбӣ ё хизматӣ дар бораи беморӣ ё натиҷаҳои муоинаи тиббии мизочон ҷазоро дар намуди ҷарима аз дусад то панҷсад нишондиҳанда барои ҳисобҳо (аз 10000 то 25000 сомонӣ) ё маҳрум сохтани ҳуқуқ барои ишғоли вазифаҳои муайян ё барои машғул шудан ба фаъолияти алоҳида ба муҳлати то ду сол пешбинӣ менамояд.

Агар маълумот дар бораи мавҷуд будани шахсони дорои ВНМО ифшо шуда

бошад, он вақт қонун маҳрум сохтан аз озодиро ба муҳлати ду сол бо маҳрум намудани ҳуқуқи ишғоли вазифаҳои муайян ё ба фаъолияти муайян машғул шудан ба ҳамин муҳлатро пешбинӣ намудааст.

Агар ифшои маълумот дар бораи бемории одам оқибатҳои дар худ вазнинро дошта бошад, он вақт ҷазо дар намуди маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз ду то панҷ сол бо маҳрум сохтан аз ҳуқуқи ишғоли вазифаҳои муайян ё ба фаъолияти муайян машғул шуданро ба ҳамин муҳлат пешбинӣ менамояд.¹⁵

Бояд донист, ки дар Тоҷикистон чунин мафҳуме ба монанди сирри тиббӣ мавҷуд аст. Ифшои сирри тиббӣ, масалан, дар бораи дар одам мавҷуд будани ким – кадом як намуди беморӣ, аз ҷумла ВНМО/АНМБ аз ҷониби кормандони тиббӣ метавонад боиси ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ – аз ҷарима то аз озодӣ маҳрум гардидани кормандони тиббӣ гардад.

¹⁵ Моддаи 145 Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Чавобгари маъмурӣ.

Бо вучуди ин, бояд донист, шахсе, ки дар бораи дар вай мавҷуд будани вируси норасоии масунияти одамро медонад, дидаву дониста ошкоро мубтало намудани хатари сироят, ё худ сироят кардани дигар шахсон манъ аст, бинобар ин¹⁶, шахсе, ки дар бораи дар онҳо мавҷуд будани сирояти ВНМО ё дигар бемориҳои олооти тано-сулро медонад, набояд, ки дигар одамонро бо сирояти хатарнок мубтало кунад. Чунин хулқи бад дар пай аз ҷаримаи маъмурӣ то ҷазои ҷиноятӣ дар намуди маҳрум наму-дан аз озодиро дорад.

Пинҳон нигоҳ доштани шахсе, ки мубталои инфексияи ВНМО, бемориҳои инфексионӣ, сарчашмаи захролудшавӣ ва ҳамчунин шахсоне, ки бо ин шахс алоқа дошта, бо ин намуди бемориҳо хатари сироятку-ниро ба вучуд меоранд, барои онҳо ҷаримаи маъмурӣ дар ҳаҷми аз даҳ то бист нишон-диҳанда барои ҳисобҳо (аз 500 то 1000 со-монӣ¹⁷) пешбинӣ гардидааст.¹⁷

¹⁶Моддаи 164 КТ ҚТ

¹⁷Моддаи 120 Кодекси РТ об административных пра-вонарушениях

Ҷавобгарии ҷиноятӣ

Ошкоро дигар шахсро таҳти хатари сирояти ВНМО гузоштан бо маҳдуд наму-дани озодӣ ба муҳлати то се сол ё аз озодӣ маҳрум сохтан ба муҳлати то ду сол ҷазо дода мешавад.

Сироят намудани дигар шахс бо ви-руси норасоии масунияти одам, дар бораи мавҷуд будани дар вай ин намуди беморию доништан бо маҳрум кардан аз озодӣ ба муҳлати аз ду то панҷ сол ҷазо пешбинӣ гар-дидааст.

Сироят намудани дигар шахс бо ВНМО аз тарафи шахсе, ки дар бораи дар вай мавҷуд будани ин беморию медонад ва нисбат ба ду ё шахсони бештар ё дидаву до-ништа нисбат ба шахсони ноболиғ ба амал меорад, маҳрум намудан аз озодӣ ба муҳлати аз панҷ то даҳ сол пешбинӣ гар-дидааст.¹⁸

Ҷазои ҷиноятӣ на танҳо сироят наму-дани дигар шахсонро бо инфексияи ВНМО, балки барқасдона сироят намудани шахсони дигар ба бемории узвҳои таносулро низ пешбинӣ кардааст. Чунин намуди ҷиноят бо ҷазои ҷаримаӣ дар ҳаҷми аз дусад то

¹⁸ Моддаи 125 Кодекси ҷиноятии ҚТ

панҷсад нишондиҳанда барои ҳисобҳо (аз 10000 то 25000 сомонӣ) ё корҳои ислоҳи меҳнатӣ ба муҳлати аз як сол то ду сол ё ба муҳлати то шаш моҳ ба ҳабс гирифтани ҷазо дода мешавад.

Агар чунин сирояткунии барқасдо-наи дигар шахсони дорои бемории узвҳои таносул нисбат ба ду ё шахсони бештар ё ди-даву доништа нисбат ба ноболиғон содир шуда бошад, чунин амалҳо бо ҷаримаи ҷиноятӣ дар ҳаҷми аз панҷсад то ҳафтсад ни-шондиҳанда барои ҳисобҳо (аз 25000 то 35000 сомонӣ), ё худ маҳрум намудан аз озодӣ ба муҳлати то ду сол ҷазо пешбинӣ гардидааст.¹⁹

1.3 Сил

Расонидани кӯмаки зидди бемории сил

Дар Кодекси нави тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон фасли алоҳида (23) ва ҳамчунин оид ба ҳифзи аҳолии аз бемории сил ҷудо гардидааст.

Расонидани кӯмаки зидди бемории сил аз ҷониби давлат кафолат дода шуда-аст...

¹⁹ Моддаи 126 КҶ ҚТ

Чунин намуди кӯмак ба шахрвандон ройгон тақсим карда мешавад, агар онҳо ихтиёран барои гирифтани кӯмак мурочиат намуда бошанд, ё кӯмак бо розигии онҳо расонида мешавад.

Кӯмаки зидди бемории сил ба ноболиғон, аз он ҷумла ба шахрвандоне, ки тибқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон ношоям ҳисобида мешаванд, бо розигии намояндаи қонунии онҳо расонида мешавад.

Шахсоне, ки дар алоқамандӣ бо беморони бемории сил ё мубталоёни ВНМО мебошанд ва дигар шахсоне, ки ба гурӯҳҳои таваккал мансубанд, бояд аз муоинаи тиббӣ барои бемории сил гузаранд.

Бояд донист, ки кӯмаки зидди бемории сил ройгон расонида мешавад.

Бо мақсади ошкор намудани бемории сил муоинаҳои давравии профилактики тиббии шахрвандоне, ки ба гурӯҳҳои таваккал мансубанд, гузаронида мешавад²⁰ (ки

²⁰ Моддаи 152 КТ ҚТ

ба онҳо аз он ҷумла, маҳбусон ва мутобиқан собиқ маҳбусон дохил мешаванд).

Ташкилотҳои зидди бемориҳои сил вазифадоранд, ки дар бораи ҳолатҳои ошкор гардидани беморони аз инфекция сироятёфта ба марказҳои давлатии санитарӣ – эпидемиологии минтақаҳои худ маълумот пешниҳод намоянд.²¹

Аз болои беморони бемории сил новобаста аз розигии чунин беморон ё намо-яндагони қонунии онҳо назорати диспансерӣ бурда мешавад.

Қарор дар бораи зарурати назорати диспансерӣ ё қатъи он аз ҷониби комиссияи тиббӣ, ки аз тарафи роҳбари муассисаи тандурустӣ қабул карда шуда, дар ҳуҷҷатҳои тиббӣ ба расмӣ дароварда мешавад, дар ин ҳусус дар шакли хатӣ ба шахси ба назорати диспансерӣ раवонамегардида хабардор карда мешавад.²²

²¹ Моддаи 155 КТ ҚТ

²² Моддаи 153 КТ ҚТ

Ҳуқуқҳои шахсони бемории сил²³:

Шахсони бемории сил ё дар алоқамандӣ бо он, ки таҳти назорати диспансерӣ қарор доранд, ҳангоми ба онҳо расонидани кӯмаки зидди бемории сил ҳуқуқ доранд:

- дар муносибатҳои эҳтиромона ва инсондӯстонаи кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кӯмаки зидди бемории сил иштирок менамоянд;
- дар гирифтани маълумот оид ба ҳуқуқ ва ухдадориҳои беморони бемории сил ва шахсоне, ки дар алоқамандӣ бо бемории сил таҳти назорати диспансерӣ қарор доранд ва ҳамчунин дар бораи ҳислати беморӣ ва усулҳои истифодашавандаи табобат дар шаклҳои барои онҳо дастрас;
- дар интихоби пизишк ва табобатгоҳ барои табобат новобаста аз ҷои истиқомати бемор;
- дар бораи маҳфуз нигоҳ доштани сирри тиббӣ;

²³ Моддаи 153 КТ ҚТ

- дар бораи ташхис ва табобат дар муассисаҳои зидди бемориҳои сил дар шароитҳои ба талаботи санитарии беҳдошти ҷавобгӯӣ;
- дар табobati санаторӣ – озоишгоҳӣ мутобиқ ба нишондиҳандаҳои тиббӣ;
- дар табобат дар муассисаҳои тиббии зидди бемории сил дар ҷараёни муҳлати барои муоина ва гузаштани табобат зарурбуда.

Шахсони барои муоина ё табобат дар муассисаҳои тиббии зидди бемории сил би-старигардида ҳуқуқ доранд:

- аз роҳбари муассисаҳои тиббӣ дар бораи табобат ва муоинаи беморшавӣ аз бемории силро дастрас намояд;
- аз ҳудкунии маълумотро мутобиқ бо барномаҳои умумии ҳатмии таълимии маълумоти миёнаи умумӣ давом диҳад;
- дар алоҳидагӣ бо адвокатҳо, равоншиносон ва аҳли дин мулоқот намояд;
- маросимҳои диниро, агар чунин маросимҳо ба вазъи саломатии мизоч таъсири манфӣ наросананд, иҷро намояд.

Шахсони бемори бемории сил ё дар алоқамандӣ бо ин беморӣ, ки таҳти назорати

диспансерӣ қарор доранд, аз ҷумла дигар намуди ҳуқуқҳоро, ки дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидааст, доранд.

Уҳдадорҳои шахсони бемори бемории сил²⁴:

Шахсони бемори бемории сил ё тахти назорати диспансерӣ қарордошта уҳдадоранд:

- речаи табобатӣ – солимгардонӣ ва чорабиниҳои ташхисиро, ки аз ҷониби қормандони тиббӣ муайян карда шудааст, риоя намоянд;
- қоидаҳои тартиботи дохилии муассисаҳои тиббии зидди бемориҳои силро дар вақти дар ҷунин муассисаҳо буданашон риоя намоянд;
- қоидаҳои санитарӣ – гигиении барои беморони силро дар ҷойҳои ҷамъиятӣ иҷро намоянд.

²⁴ Моддаи 157 КТ ҚТ

Кӯмаки иҷтимоӣ ба беморони бемории сил ва/ё дар алоқамандӣ бо он, ки дар тахти назорати диспансерӣ қарор доранд²⁵:

- Ба беморони намуди фаъоли бемории сил, бекорон аз рӯзи муқаррар гардидани ташхисашон ба муҳлати як сол маъъюбӣ муқаррар карда мешавад.
- Ба шахрвандони бемори бемории сил, ки муваққатан коршоямиашонро аз даст додаанд, ҷои корашон (вазифаашон) ба муҳлати муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон нигоҳ дошта мешавад.
- Дар вақти аз кор (вазифа) озод намудан дар алоқамандӣ бо бемории сил ва беморони бемории сил дар асоси суғуртаи иҷтимоии давлатӣ кӯмакпулӣ дода мешавад.
- Шахсони бемори бемории сил ё тахти назорати диспансерӣ қарордошта бо воситаҳои доруворӣ барои ташхис ва табобати ройгон таъмин карда мешаванд.
- Шахсони бемори бемории сил, ки барои табобат дар табобатгоҳ қарор доранд,

²⁵ Статъя 156 КЗ РТ

бо ғизои ройғони серкалория дар мутобиқат бо меъёрҳои воягӣ, ки барои гурӯҳҳои мазкури беморӣ муқаррар гардидааст, таъмин карда мешаванд.

- Барои беморони дар хобгоҳҳо ва хонаҳои баландошёна истиқоматкунанда ҳангоми дар онҳо ошкор гардидани шаклҳои сирояткунандаи бемории сил маҳсоҳати алоҳидаи манзил мутобиқ ба санадҳои меъёрии ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Ба табобат фарогирии мачбӯрӣ

Дар моҳи майи соли 2016 дар Кодекси муурофияи граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон фасли алоҳидаи 35¹ дар бораи ба табobati мачбӯрӣ фаро гирифтани шахсон дар муассисаҳои махсусгардонидашудаи зидди бемории сил ва таъин намудани муоинаи ҳатмӣ бо мақсади ошкор кардани бемории сил ва табobati он ворид карда шуд.

Мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ариза дар бораи ба табobati мачбӯрӣ фаро гирифтани шахси сироятёфтаи бемории (пахнкунандаи бемории сил) намуди сил, ки таҳти назорати диспансерӣ қарор дошта, речаи санитарӣ – эпиде-

миологиро мунтазам вайрон мекунад, аз та-
рафи роҳбари муассисаи тиббии махсусгар-
донидашудаи зидди бемории сил ё аъзои ои-
лаи бемор ба суди маҳалли истиқомати бе-
мор ё маҳалли ҷойгиршавии муассисаи тиб-
бии махсусгардонидашудаи зидди бемории
сил пешниҳод карда мешавад.²⁶

Ба ариза дар бораи ба табобати
маҷбӯрӣ фаро гирифтани хулосаи бо далели
комиссияи пизишкӣ – тиббӣ, роҳбари таъин-
кардашудаи муассисаи тиббии махсусгардо-
нидашудаи зидди бемории сил дар хусуси
ҷойгир кунонидани шахси бемори бемории
силдошта таҳти речаи беморхонавӣ замима
карда мешавад.

Маҷлиси суд дар бинои суд ё дар му-
ассисаи тиббии махсусгардонидашудаи
зидди бемории сил бо речаи беморхонавӣ гу-
заронида мешавад. Агар, ҳузур доштани бе-
мор дар толори суд дар алоқамандӣ бо ха-
тари сирояткунии атрофиён номумкин
бошад, он вақт парванда дар муассисаи тиб-
бии махсусгардонидашудаи зидди бемории
сил бо речаи беморхонавӣ дида баромада
мешавад.

²⁶ Моддаи 311¹ КМГ ҚТ, моддаи 154 КТ ҚТ

Бемор ҳуқуқ дорад шахсан дар дида баромадани ариза дар бораи маҷбӯран ба табобат фаро гирифтани ӯ иштирок намояд. Суд метавонад парванда дар бораи маҷбӯран ба табобатгоҳ фаро гирифтани шахси дорои бемории силро дар набудани ӯ, агар иштироки вай дар маҷлиси суд вобаста ба вазъи саломатиаш имконнопазир бошад, дида барояд.

Ариза дар бораи маҷбӯран ба табобатгоҳ фарогирӣ аз ҷониби суд дар муҳлати панҷ рӯз аз вақти оғоз намудани парванда бо иштироки прокурор, намояндаи муассисаи тиббии махсусгардонидашудаи зидди бемории сил ё аъзои оилаи бемор, ки ба суд бо ариза дар бораи ба табобатгоҳи маҷбӯрӣ фаро гирифтан ва шахсоне, ки дар муносибати онҳо масъала оид ба ба табобатгоҳи маҷбӯрӣ фаро гирифтан ё намояндаи онҳо муроҷиат карда шудааст, дида баромада мешавад.²⁷

Қарор дар бораи қонёъ намудани ариза асос барои маҷбӯран ба табобат фаро гирифтани шахс дар муассисаи тиббии махсусгардонидашудаи зидди бемории сил мегардад.

²⁷ Моддаи 311¹ КМГ ҚТ

Аризаи роҳбари муассисаи тиббӣ ё аъзои оилаи шахси бемор дар бораи таъини муоинаи ҳатмӣ бо мақсади ошкор кардани бемории сил ва табобати бемор ба суд вобаста ба маҳалли зисти шахси барқасдона аз муоина саркашинамуда пешниҳод карда мешавад. Ба ариза хулосаи тиббии далелнок дар бораи зарурати муоинаи ҳатмии тиббӣ бо мақсади ошкор намудани бемории сил ва дигар ҳуҷҷатҳо замима карда мешаванд.

Ариза аз ҷониби суд бо иштироки прокурор, намояндаи муассисаи тиббӣ ё аъзои оилаи шахси бемор, ки ба суд бо ариза дар бораи таъини муоинаи ҳатмӣ бо мақсади ошкор кардани бемории сил ва табобати вай, шахсе, ки дар муносибат бо ӯ масъала оид ба таъини муоинаи ҳатмӣ ҳал мегардад, мурочиат намудааст, ё намояндаи ӯ дар муҳлати се рӯз дида баромада мешавад.

Аз рӯи моҳият дида баромадани ариза дар бораи таъини муоинаи ҳатмӣ бо мақсади ошкор кардани бемории сил ва табобати он, суд дар бораи қонест ё рад кардани ариза қарор қабул менамояд.²⁸

²⁸ Моддаи 311², 312³ КМГ ҚТ

Қарор дар бораи ба табобатгоҳи маҷбӯрӣ фаро гирифтани шахси бемори бемории сил ва таъини муоинаи ҳатмӣ бо мақсади ошкор намудани бемории сил дар муассисаҳои махсусгардонидашудаи тиббии зидди бемории сил фавран ба иҷро расонида мешавад.²⁹

*Бояд донист, ки маҷбӯран ҷойгир кунони-
дани одами бемори гирифтори бемории ша-
кли сил дар беморхонаро танҳо суд карда
метавонад!*

1.4 Расонидани кӯмаки тиббӣ – иҷтимоӣ ба беморони бемориҳои наркологӣ

Бемории наркологӣ – ин ҳалалпазирии равонӣ ва саломатии ҷисмонӣ дар натиҷаи истеъмоли ғайритиббии воситаҳои психотропӣ ва ашёҳои ба онҳо баробаркардашудаи нӯшикоҳои спиртӣ, ки дар натиҷаи оқибатҳои он вобастагии равонӣ аз ашёҳои дар боло овардашуда ва таназзули иҷтимоӣ ташаққул меёбад, ба ҳисоб меравад.³⁰

Кӯмаки наркологӣ ба беморон дар асоси муроҷиати онҳо ё бо розигии онҳо, ба

²⁹ Моддаи 215 КМГ ҚТ

³⁰ Моддаи 1 КТ ҚТ

шахсони ноболиғ бошад, дар асоси му-
рочиат ё розигии волидайн ё намояндагони
ҳуқуқии онҳо расонида мешавад.

Шахс танҳо дар асоси қарори комис-
сияи табибон мумкин аст, ки майзада, токси-
коман ва нашъаманд эътироф карда шавад.
Шикоят бурдан аз болои қарори комиссияи
табибон танҳо ба мақомоти болоии танду-
рустӣ ё суд мумкин аст.³¹

***Намудҳои кӯмаки наркологӣ ва ҳифзи иҷти-
моӣ, ки аз ҷониби давлат кафолат дода меша-
вад.***³²

Аз ҷониби давлат намудҳои зерини
кӯмаки наркологӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ расо-
нида мешавад:

- ✓ кӯмаки таъхирнопазири наркологӣ;
- ✓ кӯмаки ниҳонии наркологӣ дар ташки-
лотҳо ва муассисаҳои наркологӣ;
- ✓ кӯмаки машваратӣ – ташхисӣ, табобатӣ
– профилактикӣ, муолиҷаи равонӣ –те-
рапевтӣ ва махлути терапевтӣ, кӯмаки
зиддиреседивӣ ва тиббӣ – иҷтимоӣ дар
шароити ғайритабобатгоҳӣ ва статсио-
нарий;

³¹ Моддаи 206 КТ ҶТ

³² Моддаи 194 КТ ҶТ

- ✓ тамоми намудҳои экспертизаи наркологӣ, муайян кардани корношоямии муваққатӣ;
- ✓ машварат вобаста ба масъалаҳои ҳуқуқӣ ва дигар намудҳои кӯмаки ҳуқуқӣ;
- ✓ сохти иҷтимоӣ – ҳаётии маъишӣ ва пиронсолоне, ки аз бемориҳои наркологӣ азият мекашанд.

Ҳуқуқи шахсоне, ки аз бемориҳои наркологӣ азият мекашанд. ³³

Шахсоне, ки аз бемориҳои наркологӣ азият мекашанд, ҳуқуқҳои зерин доранд:

- ✓ эҳтиром ва муносибати инсондӯстонаи истисно аз паст задани шаъни инсонӣ;
- ✓ махфияти маълумот дар бораи ҳислатҳои дар онҳо мавҷуд будани бемориҳои наркологӣ ва усулҳои истифодамешудани табобат, агар онҳо ба саломатиашон зарар нарасонанд;
- ✓ истифодаи воситаҳо ва усулҳои табобат, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ кардааст;
- ✓ гузаронидани табобат дар шароитҳои амбулаторӣ ва табобатгоҳӣ;

³³ Моддаи 195 КТ ҚТ

- ✓ нигоҳдорӣ дар муассисаҳои табобатии табобатгоҳӣ дар чараёни вақти зарурӣ барои муоина ва табобат;
- ✓ расонидани кӯмаки табобатӣ дар шароити ба талаботҳои санитарӣ – гигиенӣ мувофиқ;
- ✓ вобаста ба талаби бемор даъват намудани мутахассиси нарколог ва равоншинос барои кор дар комиссияи тиббӣ пригласение;
- ✓ гирифтани кӯмакҳои иҷтимоӣ аз давлат;
- ✓ пешниҳоди шикоят ва ариза ба мақомоти давлатӣ, суд, ташкилоту муассисаҳо;
- ✓ гирифтани кӯмаки адвокат, намояндаи қонунӣ ва инчунин шахсони дигар тибқи тартиби муқарраргардидаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ✓ дастрас намудани маълумот дар бораи ҳислати бемории дар ӯ мавҷудбуда мақсадҳо ва давомнокии намудҳои кӯмаки наркологии тавсиямешуда, тартиби таъиншуда ва усулҳои табобат, натиҷаҳои чашмдошт, имкониятҳои самаранокии дуҷумдараҷа ва ҳамчунин дар бораи усулҳои дигари табобатӣ;
- ✓ муроҷиат бо хоҳиши шахсӣ дар бораи аз табобатгоҳ ҷавоб додан;

- ✓ розигии пешакӣ ё рад намудани он дар ҳама марҳилаҳо аз истифода шудан ба сифати объекти санчишии воситаҳои тиббӣ ва усулҳо, пажӯҳишҳои илмӣ ё равандҳои омӯзишӣ, сурат, навори видеоӣ ё банаворгирии кино.

Таботати маҷбӯрии шахсоне, ки аз бемории наркологӣ азият мекашанд

Ба шахсони кирдори ҷиноятӣ ё ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ содиркарда, ки ба таботати тасдиқшудаи бемории наркологӣ ниёзманд мебошанд ва аз таботати ихтиёрӣ саркашӣ мекунанд, таботати маҷбӯрӣ истифода бурда мешавад.

Таботати маҷбӯрӣ дар шуъбаҳои махсусгардонидашудаи тиббии соҳавии муассисаҳо ба роҳ монда мешавад.

Ба таботати маҷбӯрӣ фаро гирифта намешаванд:

- ✓ шахсоне, ки ба синни 18 – солагӣ нарасидаанд;
- ✓ занони ҳомила ва занони дорои кӯдакони синну солашон то 8 – сола;

- ✓ нафақахӯрон (мардон – дар синну соли 63 ва аз он калон, занон – дар синну соли 58 ва аз он калон ³⁴);
- ✓ маъҷубони гурӯҳҳои I ва II;
- ✓ шахсоне, ки аз бемориҳои рӯҳӣ азият мекашанд;
- ✓ шахсони аз бемориҳои вазнини ҳамроҳикунандае, ки ба табobati маҷбӯрии онҳо монеа эҷод мекунанд. Номгӯи ин намуди бемориҳо аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ карда мешавад.³⁵

II. ХИЗМАТРАСОНИИ ИҶТИМОӢ

2.1 Хизматрасони иҷтимоӣ

Вобаста ба хизматрасони иҷтимоӣ аз ҷониби Шуъбаи хизматрасони иҷтимоӣ дар хонаи назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ (Ҳукумат) кӯмак расонида мешавад.

Мувофиқи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон, вазъияти душвори ҳаётӣ – ин

³⁴ Моддаи 13 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

³⁵ Моддаи 203 КЗ РТ

вазъияти воқеии ҳалалдоркунандаи фаъолияти ҳаётии муътадили шахрванд ё вазъияте, ки онро шахс мустақилона бартараф карда наметавонад, аз инҳо иборатанд:

- маъюбият;
- куҳансоли (пирӣ);
- беморӣ;
- оқибатҳои ҷароҳати истехсоли ва бемории касбӣ;
- аз даст додани саробон, танҳои, یتимӣ, беназоратӣ;
- мавҷуд набудани ҷои истиқомати муайян;
- вобастагии устувори равонӣ, оқибатҳои зӯроварӣ ё вазъияти алоқаманд бо таваккал барои ҳаёт;
- вазъиятҳои дигари пурмашшақати ҳаётӣ.³⁶

Ба шахсон – гирандагони кӯмаки ройғони иҷтимоӣ инҳо дохил мешаванд:³⁷

³⁶ Моддаи 2 Қонуни ҚТ «Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ»

³⁷ Банди 4 Тартиб ва ҳаҷми пешниҳоди кӯмаки иҷтимоии ройгон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13 декабри соли 2012, № 724 (дар таҳрири қарори Ҳукумати ҚТ аз 02.07.2015., № 448)

- маъюбон, кӯдакони маъюб ва оилаи онҳо;
- шахсони синну солашон калони қисман ё пурра қобилияти ба худ хизматрасониро аз даст додаанд, шахсони танҳо истиқоматкунанда, аз он ҷумла ҳамсарони ба танҳои зиндагикунанда;
- ноболиғони дар ихотаи иҷтимоии хатарнок ҷойгиршуда ва ноболиғоне, ки бе саробонии волидайн мондаанд;
- шахсоне, ки саробони худро аз даст додаанд ва сарчашмаи даромад надоранд;
- шахсони бе ҷои зисти муайян;
- шахсоне, ки қурбони истисмори меҳнатӣ ё ҷинсӣ гардидаанд;
- модарони танҳои ноболиғи дорои тифл ва ноболиғони танҳои ҳомила;
- оилаҳои нопурра бо кӯдакони ноболиғ;
- гурезаҳо ва муҳоҷирони иҷборӣ ва ҳамчунин одамон қурбони савдошуда ва оилаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ, ки занҳои худро мондаанд ё ба онҳо кӯмак намерасонанд;
- занон, кӯдаконе, ки аз тамоми шаклҳои таҷовуз озор дидаанд;

- шахсони дар натиҷаи оқибатҳои садамаҳои техногенӣ (аз он ҷумла, дар НБА Чернобил), ҳолатҳои фавқулодда, амалиётҳои ҳарбӣ зарардида;
- ветеранҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва шахсони ба онҳо баробаркардашуда; завҷа (ҳамсар) – и талафшуда, ҷавидонаи ветеранҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ ё шахсони ба онҳо баробаркардашуда;
- шахсони дар вазъияти вазнини ҳаёти қарордошта ва ба сарпаноҳи муваққатӣ ниёздошта;
- шахсони ба кӯмаки ҷаври иҷтимоӣ ниёзманд.

Ҷи тавре ки маълум аст, аз рӯйхати мазкур шахсоне, ки аз ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ озод гаштаанд, ба рӯйхати гурӯҳҳои шахсони дар вазъияти машаққатноки ҳаёти қарордошта дохил нашудаанд, ҳарчанд ин номгӯй пӯшида нест ва тахти «ҳолатҳои дигари ҳаёти», ки зери онҳо шахсони аз ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ озод гаштаанд, пурра мувофиқ буда метавонанд.

Ба ғайр аз ин, шахсоне, ки аз ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ озод гаштаанд, дорой маъҷубӣ, беморӣ, шахсони бе ҷои зистӣ

муайянбуда, бо воситаи инҳо гирандагони хизматрасонии иҷтимоӣ дар ин асос шуда метавонанд.

Намудҳои хизматрасонӣ:

- хизматрасонии иҷтимоӣ – ҳаёти барои мадад расонидани ғайрифаъолияти ҳаётии ба рӯзгор раवонагардида;
- хизматрасонии иҷтимоӣ – тиббии равонагардида барои нигоҳдорӣ ва беҳтар намудани саломатии истифодабарандагони ҳадамоти иҷтимоӣ;
- хизматрасонии иҷтимоӣ – равонии барои тақвият, таҳрири вазъи равонии истифодабарандагони ҳадамоти иҷтимоӣ бо мақсади мутобиқсозии онҳо дар муҳити будубош равонагардида;
- хизматрасонии иҷтимоӣ – педагогии равонагардида барои тарбия, баланд бардоштани сатҳи маълумотнокӣ ва касбӣ, профилактика ва таҳрири тамоилнокӣ дар ахлоқ;
- хизматрасонии иҷтимоӣ – ҳуқуқӣ барои расонидани кӯмак ё тағйири вазъи ҳуқуқӣ, ҳимояи ҳуқуқҳои қонунӣ ва манфиатҳо, нигоҳдорӣ ва беҳтар

кардани сатҳи ҳаётии истифода-баранда.³⁸

Яке аз намудҳои кӯмаки иҷтимоӣ ба шахсоне, ки дар ҳолати ногувори ҳаёти қарор дорад, ин расонидани хизмат дар хона мебошад, ки аз ҷониби кормандони хадамоти иҷтимоӣ тавассути пешниҳоди хизматрасонии иҷтимоии гуногуншакл ба шахрвандоне мебошад, ки ба хизматрасонии иҷтимоии муваққатӣ ва доимӣ ниёз доранд, ба роҳ монда мешавад. Хизматрасонии иҷтимоӣ дар хона ҳамчунин ба шахрвандони яккаву танҳо ва шахрвандоне, ки қисман қобилияти худхизматрасонию дар алоқамандӣ бо куҳансолӣ, беморӣ, маъҷубӣ ва дигар ҳолатҳои вазъи ногувори ҳаёти аз даст додаанд, пешниҳод карда мешавад.³⁹

Хизматрасонии иҷтимоӣ дар шаклҳои зерин ифода меёбад:

- мушоияти иҷтимоӣ (сарпарастӣ) – маҷмӯи хизматҳои иҷтимоии дорои ҳислати дарозмуддат ва такроршаванда ба

³⁸ Банди 6 Тартиб ва ҳаҷми расонидани хизмати ройгони иҷтимоӣ

³⁹ Моддаи 14 Қонуни ҚТ «Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ»

шаҳрвандон буда, бо мақсади профилактика аз ҳолатҳои ногувори ҳаёти расонида мешавад;

- мутобиқшавии иҷтимоӣ ва барқарорсозӣ – маҷмӯи хизматрасонии иҷтимоии дорои хислати дарозмуддат ва такроршаванда буда, ба шаҳрвандон бо мақсади аз нав барқарор намудани фаъолияти муътадили ҳаёти пас аз ҳолатҳои ногувори зиндагӣ расонида мешавад.⁴⁰

Хизматрасонии иҷтимоии ройгон аз ҷониби хадамоти давлатии иҷтимоӣ ба гурӯҳҳои шахсони зерин расонида мешавад:

- ба шаҳрвандон вобаста ба калонсолӣ, беморӣ, маъҷубӣ, шахсони хешу табор надошта, ки метавонистанд ба онҳо кӯмак ва парасторӣ намоянд;
- ба шаҳрвандони дар ҳолати вазнини зиндагӣ қарордошта дар алоқамандӣ бо ҳодисаҳои нохуши табиӣ, садамаҳо, дар натиҷаи низоъҳои иҷтимоӣ зарардида;
- ба кӯдакон, ҷавонон ва ҷамъунинзонаҳои ҳомили дар ҳолати вазнини зиндагӣ қарордошта.

⁴⁰ Моддаи 17 Қонуни ҚТ «Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ»

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ номгӯи иловагии хизматрасонии ройгони иҷтимоӣ ва асос барои пешниҳоди онҳоро метавонанд муайян намоянд.⁴¹

Барои он ки аз хизматрасонии иҷтимоӣ бархурдор гардед, ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ мууроҷиат намоед.

2.2 Маъюбӣ

Муқаррар намудани маъюбӣ

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста аз дараҷаҳои аз даст додани коршоямӣ маъюбӣ ба се гурӯҳ: I, II ва III тақсим карда мешавад:

Барои кӯдакони дорои маъюбӣ, ки ба синни ҳаждаҳ нарасидаанд, гурӯҳи «кӯдаки маъюб» муқаррар карда мешавад.⁴²

⁴¹ Моддаи 19 Қонуни ҶТ «Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ»

⁴² Моддаи 10 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон»

Маъюбии гурӯҳи якум ба муҳлати ду сол ва гурӯҳҳои дуюм ва сеюми маъюбӣ ба муҳлати як сол муқаррар карда мешавад.

Азнавмуоинашавии шахсони дорои маъюбӣ як моҳ пеш аз ба охир расидани муҳлати муқарраргардида гузаронида мешавад.

Маъюбии бе муҳлат ба гурӯҳҳои зерини шахсон муқаррар карда мешавад:

- маъюбоне, ки муҳлати азнавмуоинашавии онҳо пас аз синну соли муқарраргардида оғоз мегардад: барои мардон – пас аз 63 солагӣ ва барои занон пас аз – солагӣ;
- маъбони Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва шахсони ба онҳо баробаркардашуда;
- маъюбони садамаи НБА Чернобил.⁴³

Маъюбӣ аз ҷониби Хадамоти давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ (ХДТТИ) (собиқ КЭТМ – комиссияи экспертизаи тиббӣ – меҳнатӣ), ки мақомоти иҷрокунандаи ҳокимияти давлатӣ ба ҳисоб рафта, ба Вазорати

⁴³ Банди 31 Дастурамал оид ба экспертизаи тиббӣ – иҷтимоӣ (Замима ба фармоиши яқояи Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли аз 2 майи соли 2012, №73 ва Вазири тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 майи соли 2012, №189)

тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мансуб мебошад, муқаррар карда мешавад.

Халалпазирии қобилияти қорӣ ва маҳдудии фаъолияти ҳаётӣ дар таносуб бо фоиз баҳо дода мешавад.

Бо мақсади ба тартиб даровардани раванди баҳодиҳӣ вобаста ба нишондиҳандаҳои гуногуни дараҷаи уҳдадориҳо (ДУ) аз рӯи ҷадвали панҷбала, ки тибқи он (аз 0 то 4) ба 100% ва фосилаи байни балҳо 25% - ро ташкил медиҳад, муайян карда мешавад.

- ДУ - 0 – ҳолати муқаррари нишондиҳанда;
- ДУ -1- халалпазирии сабуки уҳдадориҳо ё ҳудуди фаъолияти ҳаётӣ (аз 1 то 25%);
- ДУ - 2 – халалпазирии миёна ё меъёрӣ (аз 26 то 50%);
- ДУ - 3 – дараҷаи бештари халалпазирӣ (аз 51 то 75%);
- ДУ - 4 – халалпазирии шиддатнок то пурра аз даст додани уҳдадориҳо ё қорамӣ (аз 76 то 100%).⁴⁴

⁴⁴ Банди 4 Қоидаҳо оид ба экспертизаи тиббӣ – иҷтимоӣ

Барои он ки маъюбӣ муқаррар карда шавад, ба пизишки оилавии Маркази саломатии (табобатгоҳ) ҷои истиқомат муроҷиат намудан зарур аст. Агар асос барои муқаррар намудани маъюбӣ мавҷуд бошад, пизишк барои гузаштан аз экспертизаи тиббӣ – иҷтимоӣ роҳхат медиҳад. Ҳамчунин, ба шуъбаи ҳифзи иҷтимоии аҳолии маҳалли зист (шаҳр ё ноҳия, ки дар он шахс истиқомат мекунад) барои дастрас кардани роҳхат ба шуъбаи мазкур ташриф овардан зарур аст.

Қабул аз гузаштан аз ташҳиси тиббию иҷтимоӣ (комиссия) ҳуҷҷатҳои зеринро ҷамъоварӣ кардан зарур аст:

- роҳат (шакли 088/б) аз Маркази саломатӣ (аз табобатгоҳ);
- роҳхати шуъбаи ҳифзи иҷтимоии аҳолии шаҳрҳо ва ноҳияҳо;
- нусха аз таърихи беморӣ;
- нусха аз варақаи беморӣ;
- шиноснома ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсият;
- нусхаи дафтарчаи меҳнатӣ (агар мавҷуд бошад);

- аризаи шахрванд.⁴⁵

Бо ин хуччатҳо ва роҳхат ба Хадамоти давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ муроҷиат намудан зарур аст. Ба Комиссия якчанд пизишкон дохил мешаванд, ки пас аз муоинаи зарурӣ, таҳлил ва пажӯҳиш мавҷуд будан ё набудани маъюбиро муқаррар меку-
нанд.

Агар шахс ҳаракат карда натавонад, он вақт ташхиси тиббию иҷтимоӣ мумкин аст дар хона ё табобатгоҳ гузаронида шавад.

Агар ба шахс маъюбӣ муқаррар карда шавад, ба ӯ нафақаи меҳнатӣ ё иҷтимоӣ аз рӯи маъюбӣ муқаррар карда шуда, ҳамчунин вай метавонад аз имтиёзҳои барои шахсони дорои маъюбӣ муқарраргардида истифода барад.

Маъюбӣ аз ҷониби ташхиси давлатии тиббию иҷтимоӣ тибқи роҳхати пизишки оилавӣ муқаррар карда мешавад.

Маъюбии муқарраргардида ба нафақа ва имтиёзҳо ҳуқуқ медиҳад.

⁴⁵ Банди 109 Дастурамал оид ба ташхиси тиббӣ – иҷтимоӣ

Имтиёзҳо барои шахсони дорои маъюбӣ (ШДМ)

Мутобиқи моддаи 39 Конститусияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳар шахс таъминоти иҷтимоӣ дар вақти пиронсолӣ, дар ҳолатҳои беморӣ, маъюбӣ, аз қобилити кор маҳрум шудан, аз даст додани саробон ва дигар ҳолатҳое, ки қонун муайян намудааст, кафолат дода мешавад.

Ба маъюбон кӯмаки тиббӣ дар муассисаҳои давлатии тиббӣ ва иҷтимоӣ ройгон ё бо шароити имтиёзнок расонида мешавад.

Ҳуқуқ барои ройгон гирифтани хизматрасонии тиббӣ вобаста ба вазъи иҷтимоиро гурӯҳҳои зерини шахсони бо маъюбӣ доро мебошанд:

- кӯдакони маъюби синну солашон то 18 – сола;
- маъюбони аз синни кӯдакӣ;
- маъюбони гурӯҳҳои I ва II дар натиҷаи оқибатҳои маъюбии меҳнатӣ, касбӣ ё бемориҳои умумӣ;
- маъюбоне, ки ҷароҳат бардоштаанд ва маъюбӣ ҳангоми иҷрои хизмати ҳарбӣ;
- шахрвандоне, ки дар натиҷаи оқибатҳои садамаи ННБА Чернобил зарар

дидаанд ва аъзои оилаи онҳо бе саробон мондааст.⁴⁶

Шарти асосии пешниҳоди кӯмаки ройгон ва бо шартоти пардохтии тиббӣ – санитарӣ ба аҳоли, ин роҳхати пизишки тиббӣ, духтурони бемориҳои дарунӣ, кӯдак ва акушер – момодояи муассисаҳои минтақавии тиббӣ ва хулосаи комиссияи табобатӣ – назоратӣ ба ҳисоб меравад.

Барои он ки шахси дорои маъҷубӣ хизматрасониҳои ройгони тиббӣ ё доруворӣ гирад, зарур аст, ки аз пизишки оилавӣ роҳхат дастрас намояд.

Дар асоси хулосаи ташҳиси тиббию иҷтимоӣ ШДМ ба табобати ройгон ё имтиёзноки санаторӣ – курортӣ, дастрас намудани роҳхати бе навбат ва роҳхарҷии ройгон ба маҳалли табобат ҳуқуқ дорад.

Ба ШДМ – и бекор, аз он ҷумла, дар муассисаҳои табобатгоҳӣ қарордошта аз

⁴⁶ Барномаи кафолати давлатӣ оид ба таъминоти аҳоли бо кӯмаки тиббӣ – санитарӣ дар ноҳияҳои таҷрибавии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2016. Бо қарори Ҳукумати ҚТ аз 3 январи соли 2014, №20 тасдиқ шудааст.

ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии маъҷубон ё ташкилотҳои ба онҳо ҷуброни зарарро бар ивази саломатии онҳо расонидаи пардохткунанда роҳатҳо ба тариқи ройгон дода мешавад.

Маъҷубони коргар аз ҷои кори худ барои гирифтани роҳхати ройгон барои табобати санаторӣ – курортӣ ё пардохти 50% - и арзиши он ⁴⁷ (намунаи ариза ҷиҳати дастрас кардани роҳхатро дар Замимаи №1 нигар) ҳуқуқ дорад.

ШДМ ҳамчунин ба таъминоти ройгони воситаҳои техникии барқарорсозӣ (аробачаҳои маъҷубӣ, протезҳо, пойафзоли ортопедӣ, асбобҳои шунавой, айнак ва м.и.) ҳуқуқ дорад.

Хароҷоти молиявӣ вобаста ба таъмини маъҷубон бо воситаҳои техникии барқарорсозӣ аз ҳисоби воситаҳои буҷети давлатӣ ба роҳ монда мешавад.⁴⁸

⁴⁷ Моддаи 15, 16 Қонуни ҚТ «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон»

⁴⁸ Банди 10 Қоидаҳои таъминоти маъҷубон бо воситаҳои техникии барқарорсозӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2011, №604 (дар таҳрири қарори Ҳукумати ҚТ аз 02.07. соли 2015., № 448) ба тасвиб расидааст

ШДМ ба роҳкирои ройгон дар нақлиёти ноҳиявӣ, байниноҳиявӣ, шаҳрӣ ва байнишаҳрии истифодаи умумӣ (ба ғайр аз таксӣ) ҳуқуқ дорад. ШДМ ҳамчунин дар асоси имтиёз ҳуқуқ дорад аз нақлиёти роҳҳои оҳан ва ҳавоӣ истифодаи намояд.

Ба оилаҳои дорои ду ва ё маъюби зиёд ва инчунин ба волидайнӣ маъюби танҳои кӯдаки маъюбро тарбиятдиҳанда кӯмаки иловагӣ иҷтимоӣ тибқӣ тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон расонида мешавад.

Мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон маъюбони гурӯҳҳои I ва II вобаста ба пардохти манзил, хизматрасонии коммуналӣ (ба ғайр аз пардохт барои масрафи қувваи барқ ва газ табиӣ) ва ҳамчунин ба молу мулки шахсӣ табдил додан ҳангоми харидории хонаи давлатии ишғолкардааш (квартира) дар ҳаҷми 50% имтиёз доранд ва ба онҳо барои бе навбат шинонидани телефон, гузаронидани хатти қувваи барқ, газ ва оби нӯшокӣ ҳуқуқ дода мешавад. Ҳамчунин, ШДМ барои равуои ройгон дар нақлиёти

ноҳиявӣ, байниноҳиявӣ, шаҳрӣ ва байни-
шаҳрии истифодаи умум (ба ғайр аз таксӣ)
ҳуқуқ дорад.⁴⁹

Мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии
Тоҷикистон «Дар бораи хизматрасонии
иҷтимоӣ» маъюбӣ ба вазъи мураккаби ҳа-
ётии воқеан ҳалалрасонандаи фаъолияти
муътадили ҳаётии шаҳрванд мансуб буда,
дар алоқамандӣ бо он ШДМ тибқи қонун ги-
рандагони хизматрасонии иҷтимоӣ ба ҳисоб
мераванд.

Ба хизматрасонии иҷтимоӣ хизмати
иҷтимоии рӯзгор, тиббӣ ва санаторӣ – со-
лимгардонӣ, фарҳангӣ, фароғатӣ, ҳуқуқӣ,
чисмонӣ – солимгардонӣ мансуб мебошанд.
Хизматрасонии иҷтимоӣ метавонад ҳам
музднок ва ҳам ройгон бошад.

Хизматрасонии ройгони иҷтимоӣ ба
шахсони маъюбе, ки ҳешовандоне надоранд,
ки тавонанд ба онҳо кӯмак ва нигоҳубина-
шонро таъин намоянд, расонида мешавад.⁵⁰

⁴⁹ Моддаи 29, 30, 31 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳифзи
иҷтимоии маъюбон»

⁵⁰ Моддаи 19 Қонуни ҶТ «Дар бораи хизматрасонии
иҷтимоӣ»

Аз ташкилотҳои ШДМ, ки на камтар аз 50% кормандонашонро маъюбон ва инчунин маъюбони гурӯҳҳои I ва II ташкил медиҳад, барои объектҳои ғайриманқул андоз ситонида намешавад.⁵¹

Маъюбони ҳамаи гурӯҳҳо, ки кор намеkunанд, аз пардохти андози замин озод карда шудаанд, вале танҳо бо шартӣ мавҷуд набудани аъзои оилаи коршоям.⁵²

Барои воситаҳои ғайриманқул – як хона ё квартира, ки ба номи маъюбони гурӯҳҳои I ва II, иштирокчиёни бартарафсозии оқибатҳои садамаи нерӯгоҳи барқи атомӣ Чернобил ба қайд гирифта шудааст, андоз ситонида намешавад.⁵³

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои дигар метавонанд имтиёзҳои иловагии ШДМ – ро вобаста ба пардохти манзили зист, хизматрасонии коммуналӣ, андозҳои маҳаллӣ ва дигар пардохтҳо муқаррар намоянд.

⁵¹ Моддаи 278 Кодекси андози ҚТ

⁵² Моддаи 274 Кодекси андози ҚТ

⁵³ Моддаи 278 Кодекси андози ҚТ

Бояд донист, ки шахсони дорои маъюбӣ ҳуқуқ ба таъобати ройғони санаторӣ – озоишгоҳӣ, ройгон дастрас намудани воситаҳои барқарорсозӣ (протезҳо, аробачаҳои маъюбӣ, асобагалҳо ва.м.и) дорувори ройгон (аз рӯи нишондодҳо), имтиёзҳои ба хизматрасониҳои коммуналӣ ва баъзе андозҳоро доранд.

III. ТАЪМИНОТИ НАҶАҚА

3.1 Масъалаҳои умумӣ

Наҷақаҳои иҷтимоии таъиншуда, бозҳисобӣ ва аз як намуд ба намуди дигари наҷақа гузаронидани он аз ҷониби Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва наҷақа ба роҳ монда мешавад.

Барои таъини наҷақаи иҷтимоӣ шаҳрванд бояд ба Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва наҷақаи ҷои истиқомат, ки дар он ҷо расман ба қайд гирифта шудааст, ариза пешниҳод намояд. Ариза дар муҳлати сӣ рӯз баъди ба қайд гирифтани он дида баромада мешавад. Агар ба шаҳрванд дар таъини наҷақа ҷавоби рад дода шавад, вай ҳуқуқ

дорад, ки ба суд аризаи даъвогӣ пешниҳод намояд.⁵⁴

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон намудҳои зерини нафақа таъин карда мешавад:

- суғуртавӣ (меҳнатӣ);
- иҷтимоӣ.

Нафақаи суғуртавӣ (ё меҳнатӣ) – ин пардохти пулӣ ба шахси таъиншуда дар системаи суғуртаи давлатии нафақавии суғурташуда мебошад.⁵⁵

Яъне, агар аз даромади меҳнатии корманд ҳаққи аъзогӣ ба суғуртаи нафақавӣ нигоҳ дошта шуда бошад, он вақт шахс дорои ҳуқуқ ба нафақаи суғуртавӣ ҳангоми мавҷуд будани собиқаи кории муайянро дорад.

Нафақаи суғуртавӣ дар навбати худ чунин тақсим мешавад:

- нафақаи суғуртавӣ аз рӯи синну сол;
- нафақаи суғуртавӣ вобаста ба маъюбӣ;

⁵⁴ Моддаи 32 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁵⁵ Моддаи 1 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

- нафакаи суғуртави хангоми аз даст додани саробон.⁵⁶

Нафакаи иҷтимоӣ – ин пардохти давлатии таъиншуда бо мақсади таъминоти иҷтимоӣ ва кӯмаки моддӣ ба гурӯҳҳои алоҳидаи аҳолие, ки ҳуқуқ ба гирифтани нафакаи суғуртавиरो надоранд.⁵⁷

Нафакаи иҷтимоӣ дар навбати худ ба гурӯҳҳои зерин ҷудо мешавад:

- нафакаи иҷтимоӣ аз рӯи синну сол;
- нафакаи иҷтимоӣ вобаста ба маъҷубӣ;
- нафакаи иҷтимоӣ дар ҳолати аз даст додани саробон.⁵⁸

Ба шахсоне, ки барои гирифтани якчанд намуди нафақа дар як вақт ҳуқуқ доранд, вобаста ба интихоби онҳо як намуди нафақа таъин карда мешавад.⁵⁹

⁵⁶ Қисми 1 моддаи 7 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртави ва давлатӣ»

⁵⁷ Моддаи 1 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртави ва давлатӣ»

⁵⁸ Қисми 6 моддаи 7 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртави ва давлатӣ»

⁵⁹ Моддаи 8 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртави ва давлатӣ»

Таъини нафақаҳои иҷтимоӣ, бозҳисобӣ ва аз як намуд ба намуди дигари нафақа гузаронидани онҳо аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ – Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи маҳаллӣ ба роҳ монда мешавад.

Айни замон андозаи нафақаи заминавӣ 156 сомони ро ташкил медиҳад.⁶⁰

Ҳуҷҷати асосии тасдиқкунандаи собиқаи суғуртавӣ дар давраи ғайриқонунӣ қорӣ то 1 январӣ соли 2013 дафтарчаи меҳнатии шаҳрванд ба ҳисоб меравад.

Ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи собиқаи суғуртавӣ барои давраи баъд аз 1 январӣ соли 2013 маълумоти мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи таъминоти нафақа дар асоси маълумотномаи ҳисоби индивидуалии шахсии шахси суғурташуда (РМА – рақами мушаххаси андозсупоранда) ба ҳисоб меравад.

Бо мақсади таъини нафақаи суғуртавӣ ба шахси суғурташуда ба ғайр аз дафтарчаи меҳнатӣ (нусхаи асли), ҳамчунин ҳуҷҷат дар бораи бақайдгирӣ ба сифати шахси суғурташуда дар системаи суғуртаи

⁶⁰ Сарчашма: <http://www.president.tj/ru/node/12042>

нафақавии ҳатмӣ пешниҳод карда мешавад.⁶¹

Барои ба расмиятдарории нафақа ба Агенсии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа му роҷият намудан зарур аст.

3.2 Нафақа вобаста ба маъюбият

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифтани нафақаи суғуртавӣ (меҳнатӣ) вобаста ба маъюбӣ ва дар як вақт кор карданро маън накардааст.

Маъюбоне, ки кор мекунанд, новобаста аз гирифтани нафақа ҳуқуқ ба гирифтани тамоми намудҳои кӯмакпулиҳоро вобаста ба корношоямӣ муваққатӣдоранд.⁶²

Нафақа бе маҳдудият, новобаста аз гирифтани музди меҳнат ё даромадҳои дигар пардохт карда мешавад.⁶³

⁶¹ Моддаи 18 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁶² Қисми 2 моддаи 29 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон»

⁶³ Қисми 3 моддаи 48 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ», моддаи 35 Қонуни ҶТ «Дар бораи таъмини нафақаи шаҳрвандони ҶТ»

Нафақаи суғуртавӣ оид ба маъюбӣ новобаста аз сабабҳои маъюбӣ, давом додани ғайриқарорӣ қарор аз тарафи маъюб ва инчунин новобаста аз он ки маъюбӣ дар давраи қарор, то оғоз қарор ба қарор ё пас аз қарор намудани қарор ба вучуд омадааст, таъин қарор мешавад.⁶⁴

Нафақаи суғуртавӣ оид ба маъюбӣ ба ғурӯҳҳои I, II ё III – маъюбӣ, ки аз тарафи мақомоти вақоратдори давлатӣ (Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи маҳаллӣ) бо дарназардошти дараҷаҳои аз даст додани қарорӣ дар ҳолати наздик омаданашон таъин қарор мешавад.

Барои таъини нафақаи суғуртавӣ вобаста ба маъюбӣ мавҷуд будани собиқаи суғуртавии (меҳнатӣ) на қарор аз 5 сол (60 моҳ) зарур аст.

Ариза дар бораи таъини нафақа бо замимаҳои зарурии ҳуҷҷатҳо ва шаҳодатномаи суғуртавии иҷтимоӣ бо нишон додани қарори мушаххаси ҳаммонанд (РММ) ба шахси суғурташуда шахсан ё тавассути қарорфармо ба мақомоти дахлдори Агентии

⁶⁴ Қисми 2 моддаи 15 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» аз 12 январи соли 2010.

суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи маҳалли зисти шахси суғурташуда пешниҳод карда мешавад.

Мухлати мурочиат барои таъини нафақа як моҳ пеш аз пайдо шудан ё дар кадом вақте пас аз пайдо шудани ҳуқуқ барои гирифтани он муқаррар карда мешавад.⁶⁵

Барои таъини нафақаи суғуртавӣ ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод намудан зарур аст:

- ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсият;
- дафтарчаи меҳнатӣ ё ҳуҷҷатҳои дигари тасдиқкунандаи собиқаи корӣ ва собиқаи суғуртавӣ;
- нусхаи шаҳодатнома дар бораи аз худ намудани рақами мушаххаси ҳаммонанд;
- дар ҳолатҳои зарурӣ дигар ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳуқуқ ба нафақа⁶⁶

Нафақаи суғуртавӣ оид ба маъюбӣ ба андозаҳои зерин таъин карда мешавад:

⁶⁵ Моддаи 41 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁶⁶ Моддаи 41 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

- ба маъюбони гурӯҳи I – 100 % қисми суғуртавии нафақаи суғуртавӣ вобаста ба синну сол;
- ба маъюбони гурӯҳи II – 85 % қисми суғуртавии нафақаи суғуртавӣ вобаста ба синну сол;
- ба маъюбони гурӯҳи III – 70 % қисми суғуртавии нафақаи суғуртавӣ вобаста ба синну сол.

Қисми суғуртавии нафақаи суғуртавӣ вобаста ба маъюбӣ аз андозаҳои зерин кам буда наметавонад:

а) бо назардошти собиқаи пурраи суғуртавӣ:

- ба маъюбони гурӯҳи I – 150 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ;
- ба маъюбони гурӯҳи II – 125 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ;
- ба маъюбони гурӯҳи III – 100 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ;

б) бо назардошти собиқаи суғуртавии но-пурра:

- ба маъюбони гурӯҳи I – 100 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ;
- ба маъюбони гурӯҳи II – 85 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ;

- ба маъюбони гурӯҳи III– 70 % андозаи муқарраргардидаи нафақаи заминавӣ.⁶⁷

Имтиёзҳо ҳангоми баромадан ба нафақаи суғуртавиرو (меҳнатӣ) шахсони гурӯҳҳои зерини дорои маъюбӣ доранд:

- шахсони бемори бемории гипофизарии (ғадуди дарунӣ, ки ба инкишофи организм таъсир мекунад) паканагӣ ва паканаҳои номутаносиб: мардҳо – то расидан ба 48 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 20 сола (240 моҳ), занҳо – вобаста ба расидан ба синни 43 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 15 сола (180 моҳ);
- маъюбони гурӯҳи I аз рӯи биноӣ: мардон – аз рӯи расидан ба синни 53 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 15 сола (180 моҳ), занон – аз рӯи расидан ба синни 43 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 10 сола (120 моҳ);
- иштирокчиёни бартарафсозии оқибатҳои садамаи нерӯгоҳи барқӣ атомии

⁶⁷ Моддаи 25 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

Чернобил: мардон – аз рӯи расидан ба синни 58 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 25 сола (300 моҳ), занон – аз рӯи расидан ба синни 53 солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии на камтар аз 20 сола - (240 моҳ).⁶⁸

Занони дорои кӯдаки маъюб ва тарбияткунандаи он то синну соли 8 - солагӣ бо доштани собиқаи кории суғуртавии (меҳнатӣ) на камтар аз 20 сола (240 моҳ), барои баромадан ба нафақа дар 53 солагӣ ҳуқуқ доранд.⁶⁹

Барои гирифтани нафақаи иҷтимоӣ аз рӯи маъюбӣ шахсони дорои маъюбие ҳуқуқ доранд, ки ба гирифтани нафақаи суғуртавӣ ҳуқуқ надоранд: маъюбони гурӯҳҳои I, II ва III, аз он ҷумла, маъюбон аз овони кӯдакӣ ва кӯдакони дорои маъюбии то 18 сола.

Номгӯии нишондиҳандаҳои тиббии додани ҳуқуқ ба кӯдакони дорои маъюбии то 18 – сола барои гирифтани нафақаҳои

⁶⁸ Банди «б, в, г» қисми 3 моддаи 13 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁶⁹ Банди «д» қисми 3 моддаи 13 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

иҷтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.⁷⁰

Нафақаҳои иҷтимоӣ аз рӯи маъюбӣ бо андозаҳои зерин таъин карда мешавад:

- ба маъюбони гурӯҳи I ва маъюбони гурӯҳҳои I ва II аз кӯдакӣ, кӯдакони дорои маъюбии то 18 сола – 100 % ба андозаи муқарраргардидаи нафақаҳои заминавӣ (в айни замон – 130 сомонӣ);
- ба маъюбони гурӯҳҳои II ва III, кӯдакони дорои маъюбии гурӯҳи III – 60 % ба андозаи муқарраргардидаи нафақаҳои заминавӣ (78 сомонӣ).

Хизматчиёни ҳарбие, ки хизмати ҳарбиро тибқи даъват хизмати ҳарбиро мегузаранд, вобаста ба маъюбии дар натиҷаи оқибатҳои ҷароҳатбардории ҳарбӣ нафақаи иҷтимоӣ ба андозаҳои зерин таъин карда мешавад:

- ба маъюбони гурӯҳҳои I ва II – ба андозаи 100 % ба андозаи нафақаҳои заминавӣ;

⁷⁰ Моддаи 30 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

- ба маъюбони гурӯҳи III – ба андозаи 80 % ба андозаи нафақаҳои заминавӣ.⁷¹

Ба нафақаҳои суғуртавӣ (меҳнатӣ) ва давлатӣ аз ҳисоби воситаҳои бучети давлатӣ иловапулии зерин пардохт карда мешавад:

а) ба андозаи 150 % нафақаи заминавӣ:

- ба иштирокчиён ва маъюбони амалиётҳои ҳарбӣ дар ҳудудҳои дигар давлатҳо;
- ба иштирокчиён ва маъюбони барта-рафсозии оқибатҳои садама дар нерӯгоҳи барқи атомии Чернобил ва дигар минтақаҳои сироятшудаи радиоактивӣ;
- ба маъюбони гурӯҳи I, ки маъюбии онҳо ҳангоми адои уҳдадорӣҳои хизмати ҳарбӣ ба хизмати ҳарбии муҳлатнок даъват шудаанд;

в) ба андозаи 50 % нафақаи заминавӣ:

- ба маъюбони гурӯҳи I, ки кор намеку-нанд ва ба маъюбони гурӯҳҳои I ва II аз кӯдакӣ;
- ба кӯдакони маъюби то 18 сола;

⁷¹ Модаи 31 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

- ба маъюбони гурӯҳи II, ки кор намеку-
нанд ва маъюбии онҳо ҳангоми уҳдадо-
риҳои хизмати ҳарбии муҳлатнок
даъват шудаанд, ба вучуд омадааст.⁷²

Мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» барои мисол нафақаи иҷтимоӣ аз рӯи маъюбӣ ба маъюбони гурӯҳи 156 сомони ро ташкил медиҳад, ки ба ин андоза иловапулӣ дар ҳаҷми 50% аз нафақаи заминавӣ – 78 сомонӣ зам мегардад. Ҳамагӣ нафақа ва иловапулӣ бояд ба андозаи 234 сомонӣ таъин карда шавад.

3.3 Нафақа вобаста ба аз даст додани саробон

Аз даст додани саробон – дар алоқамандӣ ба ғавти саробон ҳодисаи аз даст додани таъминкунандаи даромад аст, ки аъзои оилаи корношоям тахти сарпарастии он буданд.⁷³

⁷² Модаи 39 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁷³ Модаи 1 Қонуни ҶТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

Нафақа вобаста ба аз даст додани саробон ба даврае, ки дар давоми он аъзои оилаи қобилияти корӣ надошта ҳисобида мешаванд, таъин карда мешавад.⁷⁴

Ба аъзои оилаи қобилияти коринадоштаи саробони ғавтида инҳо эътироф карда мешаванд:

- кӯдакони ноболиғ, бародарон, хоҳарон ва наберагоне, ки волидайнӣ коршоям надоранд, хонандагони шакли таълимӣ рӯзона дар муассисаҳои таҳсилоти новобаста аз ҳама гуна навъу шаклҳо ва новобаста аз шакли ташкилӣ – ҳуқуқии онҳо, ба ғайр аз муассисаҳои таҳсилоти маълумоти иловагӣ то анҷоми таҳсил дар онҳо, вале на зиёдтар аз то расидан ба синни 23 – солагӣ; ё аз ин синну сол калонтар, агар онҳо то расидан ба синни 18 – солагӣ маъюб шуда бошанд.
- падар ё модар, бобо ё бибӣ новобаста аз синну сол ва коршоямӣ ва ҳамчунин бародар, хоҳар ё кӯдаки ғавтидаи саробон, ки ба синни 18 – солагӣ расида бошанд, агар онҳо барои нигоҳубини

⁷⁴ Қисми 3 моддаи 42 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртагӣ ва давлатӣ»

кӯдакон, бародарон, хоҳарон ё наберагони ғавтидаи саробони ба синни 14 – солагӣ нарасида машғул бошанд ва дорои ҳуқуқ ба гирифтани нафақаи суғуртавӣ вобаста ба ҳолати аз даст додани саробон бошанд;

- волидайн ва ҳамсарони саробони ғавтида, агар онҳо ба синну соли нафақа расида бошанд ё маъюб бошанд;
- бобо ва бибиҳои саробони ғавтида, агар онҳо ба синну соли нафақа расида, аммо нафақаи суғуртавӣ намегиранд ё маъюб бошанд, хангоми мавҷуд набудани шахсе, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифадор аст, ки онҳоро нигоҳубин намояд.⁷⁵

Қонун 2 намуди нафақаро хангоми аз даст додани саробон пешбинӣ менамояд:

- Нафақаҳои суғуртавӣ вобаста ба аз даст додани саробон (вақте, ки саробони ғавтида кор мекард ва дорои собиқаи зарурӣ буд(на камтар аз 60 моҳ)).⁷⁶

⁷⁵ Қисми 2 моддаи 16 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

⁷⁶ Қисми 9 моддаи 16 Қонуни ҚТ «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»

- Нафақаҳои иҷтимоӣ ҳангоми аз даст додани саробон (вакте, ки саробон кор намекард ё собиқаи зарурии кор надошт).

Нафақаҳои суғуртавӣ ҳангоми аз даст додани саробон ба андозаҳои зерин таъин карда мешавад:

- Ба кӯдакони то 18 – солаи аз падар ё модар маҳруммонда (хонандагони муассисаҳои таҳсилоти бо шакли таҳсили рӯзона то анҷом додани таҳсил дар он, вале на зиёдтар аз 23 – солагӣ) ба як кӯдак – 60 % (наздики 94 сомонӣ), ба ду кӯдак – 90 % (наздики 140 сомонӣ), ба се кӯдак ва аз он зиёд – 120 % (наздики 187 сомонӣ) андозаи нафақаҳои заминавии муқарраргардида;
- Ба кӯдаконе, ки ҳардуи волидайнашонро аз даст додаанд (хонандагони муассисаҳои таҳсилоти бо шакли таҳсили рӯзона то анҷом додани таҳсил дар он, вале на зиёдтар аз 23 – солагӣ), ба як кӯдак – 100 % (156 сомонӣ), ба ду кӯдак – 150 % (234 сомонӣ), ба се кӯдак ва аз он зиёд – 200 % (312 сомонӣ) андозаи нафақаҳои заминавии муқарраргардида.

IV. ФАЪОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ ДАР ҶТ. ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗ- НОК

4.1 Соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Соҳибкорӣ – ин фаъолияти му-
стақилона, ки бо хавф ва таваккали ба-
роҳмондаи шахсонест, ки тибқи тартиби
муқарраргардидаи қонун ба қайд гирифта
шуда, барои гирифтани даромад аз истифо-
даи молу мулк, истеҳсолон, фурӯши маҳсу-
лот (ичрои корҳо ё расонидани хизмат) ра-
вона гардидааст.⁷⁷

Дар Тоҷикистон шаклҳои зерини
соҳибкорӣ мавҷуданд:

- бо ташкили шахси ҳуқуқӣ (ташки-
лот);
- бе ташкили шахси ҳуқуқӣ;
- бо истифодаи меҳнати кироя;
- бе истифодаи меҳнати кироя.⁷⁸

⁷⁷ Модаи 1 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии соҳибкорӣ» аз 26.07.2014 бо тағйиру иловаҳо аз 18.03.2015.

⁷⁸ Моддаи 3 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии соҳибкорӣ»

Ба субъектҳои хурди соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳибкории инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқӣ, даромади умумӣ, ки дар як сол то 500000 (панҷсад ҳазор) сомониро ташкил медиҳад, дохил мешавад.

Ба субъектҳои хурди соҳибкорӣ соҳибкории инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқӣ, ки фаъолияти зеринро ба роҳ мемонанд, дохил намешаванд:

- истехсоли маҳсулоти зераксизӣ;
- таҳвили арзизи аввалия;
- фаъолияти бонкӣ ва суғуртавӣ;
- фаъолияти алоқаманд бо идораи фондҳои инвеститсионӣ;
- фаъолияти касбӣ дар бозори қоғазҳои қимматнок.⁷⁹

Фаъолияти инфиродӣ – ин шахсони ҳуқуқии фаъолияти соҳибкориро бе ташкили шахси ҳуқуқӣ (кадом як ташкилот) дар асоси патент ё шаҳодатнома ба роҳ мемонанд.⁸⁰

⁷⁹ Моддаи 5 Қонуни ҶТ «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии соҳибкорӣ»

⁸⁰ Қисми 17 моддаи 17 Кодекси андозаи ҶТ аз 17 сентябри соли 2012

Шаҳрвандон метавонанд ба фаъолияти инфиродӣ бе ташкили шахси ҳуқуқӣ аз вақти бақайдгирии давлатӣ ба сифати соҳибкори инфиродӣ машғул шаванд.⁸¹

Барои он ки, ба сифати соҳибкори инфиродӣ ба қайд гирифта шавед, ба мақомоти андоз муроҷиат намоед.

Мақомоти андоз шахсро ба сифати соҳибкори инфиродӣ дар муддати 3 рӯзи корӣ ба қайд мегирад.

Бақайдгирии давлатии соҳибкори инфиродӣ вобаста ба маҳали ба роҳ мондани фаъолияти инфиродии шахс анҷом дода мешавад.⁸²

Барои ба қайдгирии шахсони воқеӣ ба сифати соҳибкори инфиродӣ ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

1) ариза ба номи бақайдгирии давлатии шахсони воқеӣ ба сифати соҳибкори

⁸¹ Моддаи 24 Кодекси граждании ҚТ

⁸² Моддаи 21 Қонуни ҚТ «Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ» аз 19 майи соли 2009

инфиродӣ аз рӯи шакли аз ҷониби мақомоти андоз тасдиқгардида.

Дар ариза маълумоти зерин нишон дода мешаванд:

- насаб, ном ва насаби шахси воқеӣ;
- суроғаи ҷои истиқоматӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (суроға, ки тибқи он соҳибкорӣ инфиродӣ ба қайд гирифта шудааст), суроғаи ҷои зисти муваққатӣ ва ҷои фаъолияти инфиродӣ, ки ба роҳ монда мешавад, маълумот барои алоқаи шахси воқеӣ;
- рақами мушаххаси андозсупорандаи (РМА) шахси воқеӣ;
- намуди асосии фаъолияти соҳибкории инфиродӣ, ки шахси воқеӣ хоҳиши ба он машғул шуданро дорад;
- санаи пешниҳоди ариза ва имзои аризадиханда.

2) нусхаи ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахси воқеӣ ва инчунин ду дона расми андозааш 4х6;

3) нусхаи сертификати ҳуқуқ ба истифодаи замин ё нусхаи қарор дар бораи ҷудо намудани қитъаи замин дар ҳолати

бақайдгирии хоҷагиҳои инфиродӣ ва оилавӣ деҳқонӣ (фермерӣ), рӯихати аъзои хоҷагии деҳқонӣ (фермерӣ), рақамҳои мушаххаси андозсупорандагон барои ҳар як нафари онҳо;

4) нусхаи ҳуҷҷат, ки дар асоси он ба шахси воқеии хориҷӣ будубош ва ба роҳмондани фаъолияти соҳибкорӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон (рухсатнома, корти бақайдгирӣ, намуд барои истиқомат) иҷозат дода шудааст;

5) қвитансия оид ба пардохти бочи давлатӣ ва (ё) қвитансия дар бораи пардохти пешмузди арзиши Патент барои ҳуқуқ пайдо намудан ҷиҳати ба роҳ мондани фаъолияти соҳибкориҳои инфиродӣ барои шумораи моҳҳои муайян (муҳлати амали Патент) – барои шахсоне, ки хоҳиши дастрас намудани Патентро барои ҳуқуқи ба роҳ мондани фаъолияти соҳибкориҳои инфиродӣ доранд.⁸³

Бақайдгирии давлатӣ аз рӯи принсипи «Равзанаи ягона».

Барои бақайдгирии шахсон ба сифати соҳибкориҳои инфиродӣ принсипи «равзанаи ягона» ҳамчун як шакли бештар

⁸³ Моддаи 22 Қонуни ҚТ «Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ»

сабуктари бақайдгирии соҳибкориин инфиродӣ истифода бурда мешавад.

Бақайдгирии давлатӣ аз рӯи принсипи «равзанаи ягона» - ин маънои онро дорад, ки барои бақайдгирии давлатӣ аризадиханда хуччатҳои заруриро танҳо ба як мақомоти бақайдгирандаи (мақомоти андоз) ҷои истиқомати (фаъолият) соҳибкори инфиродӣ пешниҳод менамояд.

Маълумот дар бораи бақайдгирӣ дар Рӯйхати ягонаи давлатӣ ворид карда мешавад, вале ба соҳибкори инфиродӣ Рақами мушахасси андозсупоранда, ки барои ҳар як соҳибкори инфиродӣ беҳамто аст, дода мешавад.⁸⁴

Барои бақайдгирии давлатии соҳибкориин инфиродӣ ба андозаҳои зерин боҷи давлатӣ ситонида мешавад:

- барои бақайдгирии давлатии шахсон ба сифати соҳибкориин инфиродӣ, ки фаъолияти соҳибкориро дар асоси Шаҳодатнома ба роҳ мемонанд – ба андозаи 2 нишондиханда барои ҳисобҳо (100 сомонӣ);

⁸⁴ Моддаи 4 Қонуни ҚТ «Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ»

- барои бақайдгирии давлатии шахсон ба сифати соҳибкориин инфиродӣ, ки фаъолияти соҳибкориро дар асоси Патент ба роҳ мемонанд – ба андозаи 1 нишондиҳанда барои ҳисобҳо (50 сомонӣ).⁸⁵

Патент ва Шаҳодатнома барои машғул шудан ба фаъолияти соҳибкорӣ

Шахс метавонад фаъолияти соҳибкориин инфиродиро дар асоси Шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии давлатии шахсони воқеӣ ба сифати соҳибкориин инфиродӣ ё Патенти ҳуқуқ ба фаъолияти соҳибкориин инфиродӣ ба роҳ монад.

Патент – ин ҳуҷҷатест, ки дар бораи бақайдгирии шахрванд ба сифати соҳибкориин инфиродӣ шаҳодат медиҳад ва ба ӯ ҳуқуқ медиҳад, ки фаъолияти муайяни соҳибкориро тибқи пешбинии патент ба роҳ монад.

Дар чараёни давраи муҳлат, ки дар ин муддат барои Патент пардохт карда шудааст, Патент эътибор дорад. Патент ба

⁸⁵ Банди 3, 4 қисми 5 моддаи 4 Қонуни ҶТ «Дар бораи боҷи давлатӣ»

соҳибкори инфиродӣ ба муҳлати бе маҳдуд дода мешавад ва амали он бо ҳуччат дар бораи ворид намудани пардохти пешакӣ барои Патент дар давраи муайян тасдиқ карда мешавад. Ҳуқуқ барои фаъолият аз рӯи Патент танҳо ба соҳибкор, ки он ба ӯ дода шудааст, тааллуқ дорад.

Патент, дар вобастагӣ ба дараҷаҳои он, барои машғул шудан танҳо ба он намуҳҳои гурӯҳҳои фаъолияти соҳибкорӣ ва дар он минтақа, ки дар он нишон дода шудааст ва ҳамчунин дар он давраи вақт, ки барои он ба буҷа барои Патент пардохт карда шудааст, ҳуқуқ медиҳад.

Соҳибкорони инфиродие, ки дар асоси Патент кор мекунанд, коргарони кироӣро ҷалб карда наметавонанд ва бояд фаъолиятҳои мустақилона ба роҳ монанд, ҳамчунин фаъолияти иқтисодии берунаро бурда наметавонанд.

Дар давоми соли тақвимӣ маҷмӯи дармади соҳибкорони инфиродӣ, ки рӯзи патентро истифода мебаранд, аз 100 ҳазор сомонӣ зиёд буда наметавонад.

Шахсоне, ки фаъолияти соҳибкории инфиродиро дар асоси Патент ба роҳ монанд, вазифадор нестанд, ки дар фаъолияти

худ машинаҳои назоратӣ – хазинавино истифода баранд.

Пардохт барои Патент пардохти бақайдгирифташуда ба ҳисоб рафта, андоз аз даромад ва андози иҷтимоиро дар бар мегирад.⁸⁶

Шаҳодатнома ҳам ба монанди Патент ҳуҷҷатест, ки дар бораи бақайдгирии давлатии шахсони воқеӣ ба сифати соҳибкории инфиродии бе ташкили шахси ҳуқуқӣ (бе ташкили кадом як муассиса ё ташкилот) шаҳодат медиҳад.

Шаҳодатнома ҳамчунин ба соҳибкории инфиродӣ аз ҷониби мақомоти андози ҷои истиқомат (ҷои бақайдгирифташуда) дода мешавад. Шаҳоданоме дар бораи бақайдгирӣ ба сифати соҳибкории инфиродӣ ба соҳибкории инфиродӣ ба муҳлати номӯҳдӯд (бе муҳдудияти муҳлати амал) барои ба роҳ мондани тамоми намӯдҳои фаъолияти соҳибкорӣ бо ҳуқуқи кироии коргар, аз он ҷумла фаъолияти иқтисодии беруна, ки қонунгузорӣ маън накардааст, дода мешавад.

⁸⁶ Моддаи 284 Кодекси андози ҚТ

Дар вақти гузаронидани ҳисобҳои нақдӣ – пулӣ соҳибкори дар асоси Шаҳодатнома амалкунанда уҳдадор аст, ки машинаҳои назоратӣ – ҳазинавии бо хотираи даромадро истифода барад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон намудҳои зерини фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ хурд ва миёна бартарият доранд:

- хоҷагии қишлоқ;
- истеҳсол ва коркарди маҳсулот, аз ҷумла истеҳсоли маҳсулоти истеъмолии аҳоли, маҳсулоти озуқаворӣ ва саноатӣ;
- сохтмон, аз он ҷумла сохтмони роҳҳо, пулҳо ва НБО – и хурд;
- партовҳои саноатӣ ва боқимондаҳои маишӣ;
- хоҷагии манзилӣ – коммуналӣ;
- ташкили омӯзиши касбҳои техникаӣ;
- туризм;
- фаъолияти инноватсионӣ.

Дар соли 2015 Фонди давлатии дастгирии соҳибкорӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки кӯмаки молиявиро ба соҳибкорон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мерасонад, ташкил ёфт.

Соҳаи асосии фаъолияти Фонд таъмини молиявии барномаҳо, лоиҳаҳо ва чорабиниҳо дар самти дастгирии соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хориҷ аз он ба ҳисоб меравад.

Суроғаи ҳуқуқии Фонд: Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ – 44.⁸⁷

Барои оғоз намудани кори худ ба фондҳои қарздиҳии хурд ва ташкилотҳои қарздиҳандаи хурд муроҷиат кардан мумкин аст, ки баъзе аз онҳо дорои фаъолияти ба самти иҷтимоӣ равонагардида мебошанд ва қарзҳои имтиёзноро ба гурӯҳҳои муайяни осебпазири аҳоли пешниҳод менамоянд. Аммо, чунин намуди қарзҳо бо фоиз дода мешаванд, ки ин қарзҳоро дар муҳлати муайянгардида, ки дар шартнома дарҷ карда мешавад, баргардонидан зарур аст.

Ҳамчунин, имконият ҳаст, ки ба мақомоти Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии ҷои истиқомат, ки ба ғайр аз ба қайд

⁸⁷ Қоидаҳо дар бораи Муассисаи давлатии «Фонди давлатии дастгирии соҳибкориҳои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон». Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 феввали соли 2015, №62 тасдиқ шудааст.

мондани бекорон пешниҳоди қарзҳои имтиёзнокро барои рушди соҳибкории хурд ба роҳ мемонад, мурочиат намудан мумкин аст.

4.3 Қарзҳои имтиёзнок, ки аз ҷониби Агентии меҳнат ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад.

Мақомоти меҳнат ва шугли аҳоли ба шаҳрвандони бекоре, ки хоҳиши фаъолияти соҳибкорӣ карданро доранд ва ба синни 18 – солагӣ расида, ҳамаҷун шахси бекор ба қайд гирифта шудаанд, кӯмаки молиявӣ мерасонад.

Кӯмаки молиявӣ ба шаҳрвандони бекор аз ҷониби мақомоти меҳнат ва шугли аҳолии ҷои истиқомат расонида мешавад.

Мақомоти меҳнат ва шугли аҳоли бояд ҷорабиниҳои фаҳмондадиҳиро дар бораи шартҳои гирифтани кӯмаки молиявӣ миёни шаҳрвандони бекор мунтазам баргузор намояд.

Шаҳрвандоне, ки асосҳои фаъолияти соҳибкориро дар ташкилотҳои таълимӣ тибқи роҳатҳои мақомоти меҳнат ва шугли аҳоли омӯхтаанд, ё шаҳрвандоне, ки аз оилаҳои камбизоат мебошанд, дар дастрасӣ ба кӯмаки молиявӣ бартарият доранд.

Барои гирифтани кӯмаки молияви (қарзҳои бе фоиз) шаҳрвандони бекоре, ки дар мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолии ба қайд гирифта шудаанд ва шахсони қорҷӯӣ бояд ба мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолии маҳали ҷои истиқомат ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод намоянд:

- ариза ба номи роҳбари мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолии маҳали ҷои истиқомат;
- нақшаи тиҷоратӣ;
- маълумот дар бораи маҷмӯи даромади оила;
- асосҳои техникӣ – иқтисодии фаъолияти соҳибқорӣ;
- шаҳодатномаи давлатии мақомоти суғурта;
- маълумот (декларатсия) аз мақомоти андоз дар бораи молу мулк ва даромадҳо.⁸⁸

⁸⁸ Бандҳои 7, 8, 9, 27 Қоидаҳои пешниҳоди хизматҳои машваратӣ ва кӯмаки молиявӣ ба бекорон ва муҳочирони меҳнатии ба ватан баргашта, ки хоҳиши фаъолияти соҳибқорӣ карданро доранд, аз ҷониби мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолии, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 январи соли 2006,

Ба шахрвандони бекоре, ки ба онҳо кӯмаки молиявӣ расонида мешавад, мақомоти меҳнат ва шуғли аҳоли бо онҳо шартнома мебандад, ки дар он ухдадориҳои тарафҳо, ҳаҷми кӯмаки молиявӣ, муҳлат ва тартиби баргардонидани он нишон дода мешавад. Бо мақсади таъмини баргардонидани кӯмаки молиявӣ мақомоти меҳнат ва шуғли аҳоли бо шахрвандони бекор дар бораи гарав шартнома мебандад. Арзиши молу мулк, ки ба гарав гузошта мешавад, бояд 2 маротиба аз ҳаҷми кӯмаки молиявӣ зиёд бошад.

Ҳаҷм ва муҳлати баргардонидани кӯмаки молиявӣ аз рӯи нишондиҳандаҳои зерин муайян карда мешаванд:

- барои фаъолияти тиҷоратӣ дар ҳаҷми – 100 нишондиҳанда барои ҳисобҳо (5000 сомонӣ), ба муҳлати то як сол;

№62 ба тасвиб расидааст (дар таҳрири қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06 соли 2007., №366, аз 1.08 соли 2008., №386, аз 2.12 соли 2008., №613, аз 27.02 соли 2009., №136, аз 1.04 соли 2011., №184, аз 01.03 соли 2012., №111, аз 05.11 соли 2014., №707)

- барои фаъолияти хизматрасонӣ ба аҳоли дар ҳаҷми то 130 нишондиҳандаҳо барои ҳисобҳо (то 6500 сомонӣ), ба муҳлати то як сол;
- барои фаъолияти истехсолӣ дар ҳаҷми то 180 нишондиҳанда барои ҳисобҳо (то 9000 сомонӣ), ба муҳлати то 1 солу 6 моҳ.

Дар ҳолатҳои фавқулодда (рафънопазир) муҳлати баргардонидани кӯмаки молиявӣ дар мувофиқа бо Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бе таъини ҷарима ба муҳлати як сол тамдид карда мешавад.⁸⁹

Барои гирифтани қарзҳои имтиёзнок ҷиҳати фаъолияти соҳибкорӣ шахси бекор метавонад ба Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли муроҷиат намояд.

Намунаҳои ҳуҷҷатҳо барои гирифтани қарзҳои имтиёзноро аз Агентии меҳнат ва шуғли аҳолиро дар Замимаи № 2 нигаред.

⁸⁹ Банди 11, 12, 13, 16, 22 Қоидаҳо

V. ГРАНТҲО БАРОИ ФАЪОЛИЯТИ СОҲИБКОРИ

5.1 Ҳаҷм ва тартиби гирифтани грант

Аз 2 ноябри соли 2015, №645 қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъсис ва ҷудо намудани грантҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дастгирӣ ва рушди фаъолияти соҳибкории занон барои солҳои 2016 – 2020» ба тасвиб расидааст.

Аз чунин грантҳо заноне, ки аз ҷойҳои маҳрумият аз озодӣ озод шуда, пас аз баромадан ба озодӣ ба масъалаҳои бокортаъминшавӣ мувоҷеҳ шудаанд, истифода бурда метавонанд.

Мувофиқи ҳуҷҷати мазкур муқаррар гардидааст, ки аз соли 2016 то соли 2020 ҳар сол 80 гранти Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дастгирӣ ва рушди фаъолияти соҳибкории занон таъсис дода шавад, аз он ҷумла:

- 20 грант дар ҳаҷми 40 000 (чил ҳазор) сомонӣ;
- 20 грант дар ҳаҷми 30 000 (сӣ ҳазор) сомонӣ;

- 20 грант дар ҳаҷми 20 000 (бист ҳазор) сомонӣ;
- 20 грант дар ҳаҷми 10 000 (даҳ ҳазор) сомонӣ.

Ҳамин тариқ дар соли 2017 – ум 80 за-
нони соҳибкор аз тамоми минтақаҳои Тоҷики-
стон грантҳои Президентӣ мегиранд. Грантҳо
бо мақсади рушд ё таъсиси тижорати хурд ва
миёна, ҷойҳои кории нав барои занони мамла-
кат дода мешаванд.⁹⁰

Қабули ҳуҷҷатҳо барои иштирок дар
озмун пас аз дарҷи эълон дар васоити ах-
бори омма оғоз мегардад.

Аризаҳои барои иштирок дар озмун
пешниҳодгардида аз ҷониби Комиссия дар
муҳлати ду моҳ пас аз ба анҷом расидани
муҳлати қабули ариза дида баромада меша-
вад. Ҳуҷҷатҳои пешниҳодшудаи лоиҳавии
грантҳои занони соҳибкори инфиродӣ, ки аз
озмун нагузаштаанд, баргардонида намеша-
вад.

⁹⁰<https://news.tj/ru/news/tajikistan/economic/20170704/80-predprinimatelnits-tadzhikistana-poluchat-prezidentskie-granti>

Аризахое, ки бо намунаҳои пеш-
ниҳодгардида ба расмиёт мувофиқат наме-
кунанд, аз ҷониби Комиссия дида баромада
намешаванд.

Танҳо 80 (ҳаштод) лоиҳаи беҳтарини
грантӣ маблағгузорӣ карда мешавад. Ҳаҷми
грант мувофиқи харҷномаи воқеӣ ва корҳои
банақшагирифташуда муайян карда меша-
вад.

Миёни Кумитаи кор бо занон ва оила
ва занон – соҳибкорони инфиродӣ, ки
лоиҳаҳои грантии онҳо ғолиб доништа шуда-
аст, шартномаи дучониба дар бораи татбиқи
лоиҳаи грантӣ, ки дар он ухдадорихои та-
рафҳо ва шартҳои маблағгузорию лоиҳа му-
айян карда шудааст, баста мешаванд.

Ҳангоми дида баромадани лоиҳаҳои
грантӣ ба лоиҳаҳои занони дорои имкони-
ятҳои маҳдуд ё лоиҳаҳои ба таъминоти
шуғли чунин занон равонагардида барта-
рият дода мешавад.

Мухлати татбиқи ҳар як лоиҳа на
камтар аз шаш моҳро ташкил медиҳад.

Дар ҳолати иҷро накардани лоиҳа
вобаста ба сабабҳои узрнок, дар асоси му-
роҷиати хаттии гирандаи грант Кумита
мумкин аст, ки муҳлати татбиқи онро там-
дид намояд.

Гирандаи грант ухдадор аст, ки дар мухлати на кам аз ду сол ба Кумита дар бораи давом додани фаъолияти соҳибкории худ маълумот пешниҳод намояд.

Дар ҳолати истифодаи ғайримақсадноки воситаҳои грантӣ ё татбиқ нашудани лоиҳавии грант, воситаҳо пурра ба бучаи давлатӣ баргардонида мешавад.

Занон – соҳибкорони инфиродӣ, ки грант гирифтаанд, ҳуқуқ надоранд, ки дар чор соли минбаъда дар озмунҳо иштирок намојанд.⁹¹

Барои заноне, ки меҳоханд фаъолияти соҳибкорӣ намојанд, грантҳои Президентӣ таъсис дода шудааст. Барои он ки оид ба озмун барои гирифтани грантҳои Президентӣ муфассал доништан хоҳед, ба Кумитаи кор бо занон ва оила муроҷиат намудан зарур аст.

⁹¹ Қоидаҳои чудо намудани грантҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дастгирӣ ва рушди фаъолияти соҳибкории занон барои солҳои 2016 – 2020, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 ноябри соли 2015, №645 тасдиқ шудааст.

*Намунаҳои аризара дар Замимаи № 3 ба
Дастури мазкур дар охири маҷмӯа нигаред.*

5.2 Таърихи бобарор

*Аз ҷои маҳрумият аз озодӣ озод гардида,
Атмия Азимоваи 41 – сола пас аз баромадан
ба озодӣ аз рӯи авфи ба муносибати 20 – сола-
гии Конистутсияи мамлакат, ки аз ҷониби
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон гар-
дида буд, барои дарёфти гранти президентӣ
муваффақ шуда, тавонист, ки сеҳи
дӯзандагии хусусии худро кушояд. .*

*Боре Атмия фаҳмид, ки Президенти
мамлакат бо мақсади дастгирӣ ва рушди
соҳибқориҳои занон ва ҳамчунин таъсис додани*

ҷойҳои нави корӣ барои занон грантҳои бебоз-
гаширо таъсис додааст. Бо ҳуқуқшиносии
утоқи Идораи ҳуқуқи инсон ва риояи
қонуният дар вилояти Сугд Зафар Аҳмедов
маслиҳат намуда, ӯ қарор дод, ки вобаста ба
ташкили сеҳи дӯзандагӣ ва таъсис додани
ҷойҳои нави корӣ барои занони аз ҷойҳои
махрумият аз озодӣ озодгашта лоиҳа нави-
сад. Охир Атмия ин соҳаро на аз рӯи шунидаи
медонист. Биби ӯ дӯзандаи касбӣ буд ва вай
аз овони хурдӣ дар атрофи машинаи дарздӯзӣ
мегаист. Баъдан Атмия худаш курси либос-
бурӣ ва чеварио ба анҷом расонида,
дӯзандагии бисёр хубро ёд гирифт.

Атмия бозори рақобат ва талаботи ин
ва ё он маҳсулот, масъалаҳои интиҳоби
кадрҳоро омӯхта баромада, ва дар анҷом қо-
идаҳои коркарди нақшаи тиҷоратиро аз худ
кард. Ҳарчанд дар нақшаи тиҷоратиаш
хатто маблағи камро нишон дода бошад ҳам,
вай голиби озмун ва гирандаи гранти прези-
дентӣ дар ҳаҷми 10 ҳазор сомонӣ (аз рӯи че-
наки соли 2015 қариб 1300 \$) гардид.

- Ман, ба Сарвари давлат сипосгузорам,
барои он ки вай занонро дастгирӣ менамояд,
ки меҳондорони тиҷорати оғознамудаи худро
санҷанд. Ин грант хело айни муддао буд. Ба
ғайр аз ду мошини худам ман боз ду мошини

дигар харида, корхонаи хурди «Умедбахш» - ро таъсис додам –нақл мекунад – Атмия.

Мақомоти маҳаллии давлатӣ дар меҳмонхонаи «Ленинобод» - и шаҳри Хуҷанд ба ин зан утоқҳои корӣ ҷудо намуданд. Ҳамчунин, роҳбарияти меҳмонхона Атмияро ҳамаҷониба дастгирӣ мекард. Вай қарор қабул кард, ки пеш аз ҳама ба кор занони аз ҷойҳои маҳрумият аз озодӣ озодишударо, ки бисёре аз онҳо пас аз озодишавӣ ба монанди ӯ дар вақташ дар чорроҳаи зиндагӣ бо масъалаҳои зиёди иҷтимоӣ, равонӣ ва моддӣ рӯ ба рӯ гардида буданд, қабул намояд. Онҳо ҳатто аз гузаштаи худ дар озодӣ ба бадбинии ҷамъиятӣ ва дурӣ аз он безътиноӣ дида, ба табъиз ва пастзанӣ дучор мешуданд.

Оҳиста – оҳиста тиҷорати Атмия рушд карда, дастаи ӯ меафзуд ва номгӯи маҳсулоти тайёрнамудаашон низ зиёд мегардид. Аз рахти хоб оғоз намуда, акнун занҳо кӯрпаҳо ва дигар намуди маснуотро аз матоъҳои пахтагини истеҳсоли ватанӣ медӯзанд. Маснуоте, ки дастаи Атмия истеҳсол мекунад, нисбатан арзон ва бинобар ин дорои талабот буда, дар бозор хело зуд ба савдо меравад. Харидорони асосии маҳсулоти онҳо Беморхонаи марказии вилояти Сугд, Табобатгоҳи марказии шаҳри Хуҷанд, беморхонаҳои

ноҳияҳои Бобоҷон Ғафуров ва Исфара ба ҳисоб мераванд.

Айни замон дар сеҳи дӯзандагӣ 6 чевари моҳир, ки онҳо низ пеш суд шудаанд, кор мекунанд. Чанде пеш Атмия бо роҳбари ҷамъияти кару гунгҳои шаҳри Хуҷанд дар бораи ҷалби шаи нафар зани ин ҷамъият ба кор шартнома баст. Вай қайд менамояд, ки шахсони кару гунг на танҳо шахсони хушрафтор, балки боз чеварони дастонашон тилло буда, донандаи сирри касби худ мебошанд.

Ин соҳибкорзан мехоҳад, ки доираи фаъолияти худро васеъ намуда, дар оянда на танҳо занон, балки ҷамчунин мардонро, ки аз ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ маҳрум шудаанд, ба кор қабул намояд. Ба ғайр аз ин, ӯ мехоҳад, ки ба роҳбарияти муассисаи пенитентсиарӣ пешниҳод намояд, ки сеҳҳои дӯзандагӣ ва ко-сибиро дар ҳамаи колонияҳо таъсис дода, мардон ва занони маҳкумшударо бо кор таъмин намоянд.⁹²

⁹² Сарчашма: <http://www.fergananews.com/articles/9431>

VI. ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗНОК БА- РОИ МАНЗИЛ

6.1 Асосҳои қонунгузори қарзҳои имтиёзнок барои манзил (қарздиҳӣ бо байъи ҷоииз (ипотекӣ)).

Дар Тоҷикистон дар соли 2008 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ипотека» қабул шудааст.

Мутобиқ бо қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ипотека гавари молу мулки ғайриманкули аз қайди давлатӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун эътирофгардида доништа мешавад.⁹³

Ипотека таҳти қайди давлатӣ дар Феҳристи ягонаи давлатии молу мулкии ғайриманкул ва ҳуқуқ ба он бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии молу мулки ғайриманкул ва ҳуқуқ ба он» қарор дорад.⁹⁴ Бақайдгирӣ аз ҷониби Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда мешавад.

Мувофиқи моддаи 7 Қонуни мазкур «Воситаҳои ипотекаӣ мумкин аст ҳуқуқ ба

⁹³ Моддаи 1 Қонуни ҚТ «Дар бораи ипотека»

⁹⁴ Моддаи 14 Қонуни ҚТ «Дар бораи ипотека»

шахсӣ ё ҳуқуқи дигар ба ашё барои молу мулки ғайриманқул бошад»:

а) бино, иншот ва дигар воситаҳои ғайриманқули истифодашаванда дар фаъолияти соҳибкорӣ;

б) хонаҳои истиқоматӣ, хучраҳо дар хонаҳои бисёррошёнагӣ ва/ё қисми хонаҳо ва хучраҳои аз як ё якчанд хучраҳои чудокардашуда иборатбуда;

в) дачаҳо, хонаҳои боғот, гаражҳо ва дигар сохтмонҳои таъиноташон истеъмоли;

г) дигар воситаҳои ба қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон муносибатдошта ба воситаҳои ғайриманқул, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки қонун муқаррар кардааст.

Қарзҳои ипотекӣ ба шахсоне, ки хучраҳо (хона) ба даст овардан мебошанд, ки нархи он аз андозаи ҷамъовардаи онҳо зиёд мебошад, зарур аст. Қарзҳои ипотекӣ ба шахс имконият медиҳад, ки ба хучраи (хона) худ масқун шавад, ҳатто ҳангоми мавҷуд набудани воситаҳои зарурӣ барои харидорӣ намудани он.⁹⁵

⁹⁵ Ипотека дар Чумхурии Тоҷикистон дар саволҳо ва ҷавобҳо, Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ

Айни замон қарздиҳии ипотекие, ки бонкҳои Тоҷикистон пешниҳод менамоянд, як қатор камбудии ҷиддӣ доранд: ғоизҳои баланд, муҳлати кӯтоҳ, ҳаққулузвияти ибтидоии калон.

Ҳаққулузвияти ибтидоӣ (ҲИ) – ин қисми арзиши хучраҳои (хона) ба даст овардашуда, ки аз ҳисоби шахсии воситаҳои харидор пардохт карда мешавад. Бонкҳо одатан қарзхоро ба ҳамаи арзиши хучраҳои (хона) ба даст овардашуда пешниҳод наменамоянд. Онҳо дар он манфиатдоранд, ки қисми арзиши харид аз ҳисоби андӯхтҳои шахсӣ аз ҷониби харидор пардохт карда шавад. Талабот ба андозаи ҲИ фарқият дорад. Агар баъзе бонкҳо ҲИ – ро ба андозаи 30% аз арзишаш талаб намоянд, он вақт бонкҳои дигар ба он розӣ мешаванд, ки ҲИ ҳамагӣ 5 – 10% - ро аз арзиши хучра (хона) ташкил диҳад.⁹⁶

(IFC), бо дастгирии молиявии Ҳукумати Нидерландия, соли 2009.

⁹⁶ Ипотека дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар саволҳо ва ҷавобҳо, Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ

Хизматрасонӣ оид ба қарздиҳии ипотекаӣ барои харидории манзилро аз тарафи баъзе аз бонкҳои Тоҷикистонро дар Замимаи №4 нигаред.

ЗАМИМАҲО

ЗАМИМАИ 1. Ариза барои гирифтани роҳхат ба табобати санаторӣ – осоишгоҳӣ. Замимаи 1 ба Тартиби таъминоти маъҷубон ба табобати санаторӣ – осоишгоҳӣ.

Ариза барои дастрас намудани роҳхат ба табобати санаторӣ – осоишгоҳӣ (ариза ба Агентии давлатии ҳифзи иҷтимоии аҳолии Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад)

Фамилия -----

Ном -----

Насаб -----

Соли таваллуд -----

Маъҷубӣ -----

Суроға -----

(IFC), бо дастгирии молиявии Ҳукумати Нидерландия, соли 2009.

Рақами телефон -----

Аз Шумо эҳтиромона хоҳиш менамоям, ки ба ман роҳхат барои табобати санаторӣ – осоишгоҳӣ чудо намоед.

Нусхаҳои ҳуҷҷатҳои зерин замима мегарданд:

- 1) нусхаи ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсияти аризадиҳанда (барои кӯдакони маъюб – нусхаи шаҳодатнома дар бораи таваллуд ва нусхаи ҳуҷҷати муқарраркунандаи шахсияти намо-яндаи ҳуқуқии ӯ);
- 2) нусхаи варақаи санаторӣ – осоишгоҳии аз ҷониби Маркази саломатии ҷои зисти маъюб додашуда;
- 3) нусхаи маълумоти навбатӣ дар бораи маъюбӣ ва нусхаи барномаи инфиродии барқарорсозии маъюбон.

"--"-----соли 20 -----
(аризаи шахси аризадиҳанда ё шахси ари-
заро пешниҳодкунанда)

Ҳаққонӣ будани нусхаҳои ҳуҷҷатҳои пеш-
ниҳоднамудай аризадиҳандаро тасдиқ меку-
нам:

(Фамилия, ном ва вазифаи шахси аризаро қабулкунанда)

"--"-----соли 20 -----

ЗАМИМАИ 2. Ариза барои гирифтани кӯмаки молиявӣ ва намунаи нақшаи тиҷоратӣ.

Замимаи 1 ба Қоидаҳои пешниҳоди хизматҳои машваратӣ ва кӯмаки молиявӣ ба беқаророн ва муҳочирони меҳнати ба ватан баргашта, ки хоҳиши фаъолияти соҳибкорӣ карданро доранд, аз ҷониби мақомоти меҳнат ва шуғли аҳоли (БАРОИ ГИРИФТАНИ ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗНОК БАРОИ ФАЪОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ)

Рақами бақайдгирӣ _____.

Ба сардори _____ (мақомоти меҳнат ва шуғли аҳоли)

_____ (ф.н.н)

Ариза барои гирифтани кӯмаки молиявӣ
Аз Шумо эҳтиромона хоҳиш менамоем, ки имконияти ба ман расонидани кӯмаки молиявиро дар ҳаҷми

_____ ба муҳлати

_____ дида бароед _____

Маблағи пурсидашуда барои _____ зарур
аст _____

Суроғай ва воситаҳои алоқай ман

" ____ " _____ соли 200 ____.

(Ф.Н.Н.) _____ (имзо)
Қарори комиссия оид ба пешниҳоди кӯмаки
молиявӣ аз " ____ " соли 20 ____ .

(имзо) (ФНН – и раиси комиссия)

(имзо) (аъзои комиссия)

(имзо) (аъзои комиссия)

(имзо) (аъзои комиссия)

Замимаи 2 Қоидаҳои пешниҳоди хизматҳои
машваратӣ ва кӯмаки молиявӣ ба бекорон
ва муҳочирони меҳнатии ба ватан баргашта,
ки хоҳиши фаъолияти соҳибкорӣ карданро
доранд, аз ҷониби мақомоти меҳнат ва

шуғли аҳоли (БАРОИ ГИРИФТАНИ
ҚАРЗҲОИ ИМТИЁЗНОК БАРОИ
ФАЪОЛИЯТИ СОҲИБКОРӢ).

ГУРӢҲИ № _____

НАҚШАИ ТИҶОРАТӢ

1. Номи лоиҳа

1.2 Дарчи мавзӯ ва мақсади "Нақшаи
тиҷоратӢ"

2. Маҳалли татбиқи "Нақшаи тиҷоратӢ"

3. Санаи оғози лоиҳа

4. Маълумоти иловагӢ

5. Тавсифи кӯтоҳи маҳсулот (хизматрасонӢ)

5.1. Таҷрибаи шахси бекор дар тиҷорат ва
тахассуси ӯ

6. Нақшаи молиявӣ ва талабот барои гирифтани қарзи зарурӣ

7. Сарчашмаи таъмини бозгардонидани қарз _____

8. Маълумот дар бораи шахси қарзгиранда

9. Фамилия, ном ва суроға:

ЗАМИМАИ 3. Намунаи ариза барои иштирок дар озмуни грантҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дастгирӣ ва рушди соҳибкории занон барои солҳои 2016-2020.

1. маълумот дар бораи соҳибкор

1.1. Фамилия, ном, насаби (агар насаб мавҷуд боша) соҳибкор, хулоса

1.2. Суроға, рақами телефон, факс, почтаи электронӣ

1.3. Ҳуҷҷатҳои расмӣ тасдиқкунандаи фаъолияти соҳибкорӣ (нусха)

1.4. Маълумот дар бораи суратҳисоб дар бонк ва қарздорӣ

1.5. Маълумот аз нозироти андоз дар бораи мавҷуд набудани қарздорӣ ва уҳдадориҳо

1.6. Маълумот аз ҷои истиқомат, нусхаи шиноснома

1.7. Маълумоти мухтасар дар бораи фаъолияти соҳибкорӣ:

- оғози фаъолияти соҳибкорӣ;

- самтҳои асосии фаъолияти соҳибкорӣ

2. Маълумот дар бораи лоиҳа

2.1. Номи лоиҳа

2.2. Тавсифи лоиҳа ва асосноккунии масъалаҳо

2.3. Мақсади лоиҳа (мақсад бояд воқеӣ бошад)

2.4. Вазифаҳои лоиҳа

2.5. Муҳлати татбиқи лоиҳа (на кам аз шаш моҳ)

2.6. Маблағи пурсидамешуда

2.7. Маҳали татбиқи лоиҳа

2.8. Саҳми соҳибкор

2.9. Бучаи лоиҳа дар барномаи Excel

2.10. Натиҷаҳои ҷашмдошти дар татбиқи лоиҳа

Эзоҳ: Лоиҳаҳои грантӣ ба Комиссия дар шаклҳои чопӣ ва электронӣ пешниҳод карда мешаванд.

3. Нақшаи татбиқи лоиҳа

№	Номгӯй чорабинӣ	Мухлати ичро	Шахси масъул
1			
2			
3			

4. *Ташилотҳо ва бонкҳои номбар кунед, ки Шумо муроҷиат намудаед ё ба нақша гирифтаед, ки барои гирифтани кӯмаки молиявӣ барои татбиқи лоиҳаи мазкур муроҷиат хоҳед кард.*
5. *Оё Шумо таҷрибаи истифодаи воситаҳои молиявии грантиро? Агар ҳа, кӯтоҳ онро дарҷ кунед.*

ЗАМИМАИ 4. Хизматрасонӣ вобаста ба қарздиҳии ипотекаӣ барои харидории манзил аз ҷониби баъзе аз банкҳои Тоҷикистон.⁹⁷ (Банки якуми қарзии хурди Тоҷикистон)⁹⁸ Мақсад

Қарзҳо барои хариди манзил ба ҳар як ми-
зочи дорои даромади зарурӣ барои бозгар-
донидани қарз пешниҳод карда мешавад. Ин
қарзҳо метавонанд барои хариди хонаи
нав/хучраҳо дар ҳудуди Тоҷикистон исти-
фода бурда шаванд.

Хислатномаи маҳсулот

Андозаи ми- нималии қарз	1000 сомонӣ / 200 доллари ИМА
---	----------------------------------

⁹⁷ Маълумот бо мақсади шиносӣ пешниҳод мегардад.
Муаллифони Дастур барои пешниҳод ва хизматрасо-
нии банкҳои қарзҳои ипотекиро пешниҳодкунанда ва
дигар намуди қарзҳо ва барои истифодаи хизматрасо-
нии банкҳо аз ҷониби хонандагони Дастур масъули-
яро бар дӯш надоранд.

⁹⁸

Источник:

<http://fmfb.com.tj/ru/Individuals/loans/housing-loans/home-apartment-purchase/>

Андозаи баландтарини қарз	300 000 сомонӣ / 25,000 доллари ИМА
Мухлати камтарини қарз	1 моҳ
Мухлати зиёдтарини қарз	96 моҳ барои қарзҳо бо доллари ИМА 120 моҳ барои қарзҳо бо сомонӣ
Кафолатдиханда	Кафолатдиханда талаб карда мешавад. Бонк таҳлили пурраи молиявии кафолатдихандаро мегузаронад
Гарав	Гарави ибтидоӣ ҳучраҳои харидашуда ё хона ба ҳисоб мераванд
Давраи имтиёзӣ (танҳо ба маблағи асосӣ)	1 моҳ
Арз	Маҳсулот бо сомонӣ ва доллари ИМА пешниҳод карда мешавад
Шумораи фоиз бо сомонӣ	33% (26% бо лоиҳаҳои музди меҳнатдор) Шумораи фоизи солона нишон дода шудааст

Шумораи фоиз бо Доллари ИМА	25% (16% бо лоихаҳои музди меҳнатдор) Шумораи фоизи солона нишон дода шудааст
Қарзҳои пештар пӯшонида- шуда	Бо шартҳои ҳисоботи расмӣ, вале бе муқозоти ҷарима иҷозат дода шудааст

Чӣ тавр аризаро бояд пешниҳод намуд?

Мизочони хоҳишманд бояд ба филиалҳои наздиктарин ё марказҳои хизматрасониҳои бонкӣ машварат намоянд.

Мизочон бояд бо худ ҳуҷҷатҳои зеринро оранд

- Нусхаи шиносномаи амалкунанда
- Ду нусхаи суратҳои ранга (андозаи шиносномавӣ)
- Рақами мушаххаси андозсупоранда (РММ)
- Нусхаи шиносномаи қарзгир
- Рақами мушаххаси андозсупоранда (РМА) бо – қарзгир

- Нусхаи шиносномаи техникий ҳуҷра/хона
- Сертификати моликият ба молҳо
- Сертификат дар бораи сарчашмаи даромад аз корфармо
- Нусхаи шартномаи меҳнатӣ
- Нусхаи шиносномаи шахси кафолатдиҳанда
- Рақами мушаххаси андозсупорандаи (РМА) шахси кафолатдиҳанда

Қарзҳо барои сохтмон/васеъ намудани манзил⁹⁹

Мақсад

Қарзҳо барои сохтмон ва васеъ намудани манзил ба ҳар як мизоҷе, ки дорои даромади зарурӣ барои бозгардонидани қарз пешниҳод карда мешавад. Ин қарзҳо метавонанд барои сохтмон ё васеъ намудани манзил дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурда шаванд.

⁹⁹<http://fmfb.com.tj/ru/Individuals/loans/housing-loans/home-construction-extension/>

Хислати маҳсулот

Андозаи минималии қарз	100 сомонӣ / 20 доллари ИМА
Андозаи баъландтарини қарз	80 000 сомонӣ / 16,000 доллари ИМА
Муҳлати камтарини қарз	1 моҳ
Муҳлати зиёдтарини қарз	48 моҳ ба қарзҳо бо доллари ИМА 72 моҳ барои қарзҳо бо сомонӣ
Кафолатдиханда	Кафолатдиханда талаб карда мешавад. Бонк таҳлили пурраи молиявии кафолатдихандаро мегузаронад
Гарав	Гарав мумкин аст дар асоси маблағи қарз аз маблағи қарзӣ бо арзиши на камтар аз 130% аз маблағи қарзӣ талаб карда шавад
Давраи имтиёзӣ (танҳо ба маблағи асосӣ)	1 моҳ

Арз	Маҳсуло бо сомонӣ ва бо доллари ИМА пешниҳод карда мешавад
Шумораи фоиз бо сомонӣ	28%-35% Шумораи фоизи солона нишон дода шудааст
Шумораи фоиз бо Доллари ИМА	18%-25% Шумораи фоизи солона нишон дода шудааст
Қарзҳои пештар пӯшонида-шуда	Бо шартҳои ҳисоботи расмӣ, вале бе муҷозоти ҷарима иҷозат дода шудааст

Чӣ тавр аризаро бояд пешниҳод намуд?

Мизоҷони хоҳишманд бояд ба филиалҳои наздиктарин ё марказҳои хизматрасонии бонкӣ машварат намоянд.

Мизоҷон бояд бо худ ҳуҷҷатҳои зеринро оранд

- Нусхаи шиносномаи амалкунанда
- Ду нусхаи суратҳои ранга (андозаи шиносномавӣ)
- Рақами мушаххаси андозсупоранда (РММ)

- Нусхаи шиносномаи қарзгир
- Рақами мушаххаси андозсупоранда (РМА) бо – қарзгир
- Нусхаи шиносномаи техникий хучра/хона
- Сертификати моликият ба молҳо
 - Сертификат дар бораи сарчашмаи даромад аз корфармо
 - Нусхаи шартномаи меҳнатӣ
 - Нусхаи шиносномаи шахси кафолатдиҳанда
 - Рақами мушаххаси андозсупорандаи (РМА) шахси кафолатдиҳанда

***Қарзҳои ипотекӣ аз ҚПА "Бонки рушди Тоҷикистон"*¹⁰⁰**

Хучра барои қарзи ипотекӣ амалан варианти ягонаи имконпазир мебошад, ки хонаи шахсии худро ба даст оред. Дастрасӣ, имконияти воқеии харидаи хучраи шахсӣ, кафолати бозътимод, шартҳои мақбули қарзи ипотекӣ, афзалиятнокӣ, ки ҳаммаи ин бартариятҳои ипотекӣ онро воситаҳои асосӣ дар ҳалли масъалаҳои манзилӣ менамояд.

¹⁰⁰ Сарчашма:

<http://www.brt.tj/individuals/loans/mortgage/>

Шартҳои асоси қарздиҳӣ:

Бонк мустақилона метавона ҳучраро интихоб намояд ё мизоч ҳудудҳои баҳодихии ҳучраро ёбад	
миқдори қарз	на бештар аз 100 000 доллари ИМА
миқдори фоиз	25% - и солона
муҳлати қарз	то 5-сол
муҳлати дида баромадани ариза	то 7 – рӯз
пешпардохт	40% аз нархи манзили харидамешуда, маблағ - пули нақд
таъмини гарав	манзили харидамешуда
шартҳои ҳатмӣ	суғуртакунии воситаҳои гаравӣ

Шартҳои махсус:

синну сол:	ҳадди ақал - 20 сол;
	ҳадди аксар – 55 сол;
Мавҷудияти доимии даромади тасдиқгардида дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;	
Мавҷуд набудани таърихи манфии қарзӣ;	
Қор дар шаҳри Душанбе ё минтақаҳо во-баста ба ҷойгиршавии филиалҳо;	

Мавҷудияти даромади умумии оила барои баргардонидани қарз;
Мавҷудияти воситаҳои пулии шахсӣ, ки барои пешниҳоди пардохти ибтидоӣ ҳангоми хариди хучра ё хонаи истиқоматии инфиродӣ ба қарз заруранд;
Аъзои оилаи Шумо имкон доранд, ки дар харидории манзил ба қайд гирифта шаванд.

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои гирифтани қарз:

1. Ариза - анкета барои пешниҳоди қарзи ипотекаӣ (пас аз мусоҳиба бо корманди Бонк ва қабули қарори пешакӣ пур карда мешавад);
2. Нусхаи шиносномаи аризадиҳанда;
3. Маълумот аз мизи суроғавии аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда;
4. Маълумот аз ҷои кор бо нишон додани музди меҳнат (ҳадди ақал дар 6 моҳ);
5. Нусхаи дафтарчаи меҳнатӣ/ қарордоди меҳнатии (шартнома) аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда;
6. Маълумотнома аз диспансери касалиҳои рӯҳӣ дар бораи қобилияти

- фаъолиятнокии аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда;
7. Нусхаи РМА – и аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда;
 8. Шартномаи кафолатии расмикунонидашудаи нотариалӣ;
 9. Полиси суғуртаи оид ба суғурта шудан аз ҳодисаҳои нохуши аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда;
 10. Маълумотнома аз Сарраёсати архитектура ва шаҳрсозӣ (к. Н. Қаробоев 48);
 11. Маълумотнома аз нозироти андоз дар бораи мавҷуд набудани қарздорӣ аз андоз ба воситаҳои ғайриманқули харидамешуда;
 12. Маълумотнома аз МПТИ барои шартномаи хариду фурӯш/шартномаи кафолатӣ;
 13. Маълумотнома аз нотариат дар бораи он ки, воситаҳои ғайриманқули харидашаванда фурӯхта нашудааст, дар баҳс нест ва манъ/ҳабс намебошанд;
 14. Нусхаҳои шартномаи хариду фурӯши ҳучра, шиносномаи техникӣ, китоби ҳавлӣ;

15. Нусхаҳои асли пардохтҳо ба ҳамаи хизматрасониҳои коммуналӣ;

16. Суратҳои аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда (2x3).

Барои гирифтани маълумоти иловагӣ метавонед ба телефонҳои:

(+ 992 44) 600 55 50, (+ 992 44) 600 99 99

муроҷиат намоед.

ЧСК «Тоҷиксодиротбанк»¹⁰¹ ба қарзҳои ипотекаӣ диққати назаррас ҷудо намуда, дар бораи он ғамхорӣ менамояд, ки қарзҳои ипотекаӣ барои Шумо ташвишовар набошанд. Аввал Шумо ҳучра мегиред ва баъдан қарзи ипотекиро пардохт менамоед.

Шумо метавонед қарзи ипотекиро ба муҳлати то 5 сол барои харидории ҳучра ё хонаи инфиродии истиқоматӣ дастрас кунед.

Бартарияти қарзи ипотекии ЧСК «Тоҷиксодиротбанк»:

1. Шумораи 25% - и солона;
2. Мавҷуд набудани маҳдудият ҳангоми интиҳоби ҳучраҳо;

¹⁰¹<http://www.tsb.tj/ru/individuals/credits/mortgage.php>

3. Шумо имконият пайдо мекунед, ки фавран дар манзили шахсии худ, ки ба он пардохти тадричӣ ба муҳлати 5 сол ба роҳ монда мешавад, маскун шавед;
4. Аъзои оилаи Шумо имконият пайдо мекунанд, ки дар манзили бадаст-вардашуда ба қайд гирифта шаванд.

Шартҳои асосӣ барои гирифтани қарзи ипотека:

Кор дар шаҳри Душанбе ё минтақаҳое, ки дар онҳо филиалҳои Бонк ҷойгир шудаанд;

1. Мавҷуд будани даромади муштараки оила барои пардохти қарз;
2. Мавҷуд будани воситаҳои молиявии шахсӣ барои пардохти ҳаққи аъзогии ибтидоӣ ҳангоми хариди ҳуҷра ё хонаи истиқоматии инфиродӣ ба қарз – на кам аз 40% аз арзиши воситаҳои ғайриманкули харидашуда зарур аст.

Ҳуҷҷатгузори зарурӣ:

1. Ариза - анкета барои пешниҳоди қарзи ипотека (пас аз мусоҳиба бо корманди Бонк ва қабули қарори пешакӣ пур карда мешавад);
2. Нусхаи шиносномаи аризадиҳанда;

3. Маълумот аз мизи суроғавии аризадиханда ва шахси кафолатдиханда;
4. Маълумот аз ҷои кор бо нишон додани музди меҳнат (ҳадди ақал дар 6 моҳ);
5. Нухаи дафтарчаи меҳнатӣ/қарордоди меҳнатии (шартнома) аризадиханда ва шахси кафолатдиханда;
6. Маълумотнома аз диспансери касалиҳои рӯхӣ дар бораи қобилияти фаъолиятнокии аризадиханда ва шахси кафолатдиханда;
7. Нухаи РМА – и аризадиханда ва шахси кафолатдиханда;
8. Шартномаи кафолатии расмикунонидашудаи нотариалӣ;
9. Полиси суғуртавӣ оид ба суғурта шудан аз ҳодисаҳои нохуши аризадиханда ва шахси кафолатдиханда;
10. Маълумотнома аз Сарраёсати архитектура ва шаҳрсозӣ (к. Н. Қаробоев 48);
11. Маълумотнома аз нозироти андоз дар бораи мавҷуд набудани қарздорӣ аз андоз ба воситаҳои ғайриманқули харидамешуда;

12. Маълумотнома аз МПТИ барои шартномаи хариду фурӯш/шартномаи кафолатӣ;
13. Маълумотнома аз нотариат дар бораи он ки, воситаҳои ғайриманқули харидашаванда фурӯхта нашудааст, дар баҳс нест ва манъ/ҳабс намебошанд;
14. Нусхаҳои шартномаи хариду фурӯши ҳуҷра, шиносномаи техникӣ, китоби ҳавлӣ;
15. Нусхаҳои асли пардохтҳо ба ҳамаи хизматрасониҳои коммуналӣ;
16. Сураҳои аризадиҳанда ва шахси кафолатдиҳанда (2x3).

Бонки Спитамен¹⁰²

Қарзҳои ипотекаӣ таҳти 15% - и солона дода мешавад. Муҳлати баргардонидани қарз – аз 3 то 72 моҳ.

Ҳаққи узвияти якум – 30 % аз ҷамъи қарз.

¹⁰² Сарчашма: <http://www.spitamenbank.tj/wp-content/uploads/2015/02/%D1%84%D0%B8%D0%B7-%D1%80%D1%83%D1%811.png>

Чамъи қарз – аз 1000 то 150 ҳазор
доллари ИМА.

**Қарзҳои ипотеки танҳо бо доллари
ИМА дода мешавад.**

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои ба расмият
даровардани қарзи ипотеки:

1. Маълумотнома дар бораи музди
меҳнат дар 6 моҳи охир.
2. Шиносномаи шахсе, ки қарзи
ипотекиро ба расмият медарорад
ва ва шиносномаҳои ҳамсарон.
3. РММ.

Ипотека таҳти ба гарав мондани
манзили харидамешуда ё дигар воситаҳои
ғайриманқул, ки дар минтақаҳои ҷойгирша-
вии бонк мавҷуданд (масалан, агар ипотека
дар шаҳри Душанбе ба расмият дароварда
шавад, он вақт воситаҳои ба гарав монда-
мешуда ҳам бояд дар шаҳри Душанбе ҷой-
гир шуда бошанд), ба расмият дароварда ме-
шавад.

Ба расмият даровардани қарзи ипо-
теки вобаста аз маблағи умумии пурсида-
мешуда аз 3 рӯз то як ҳафтаро дар бар меги-
рад.

ЗАМИМАИ 5. Суроғи қабулгоҳҳои ҳуқуқии ройғони ташилотҳои ҷамъиятии «Идораи ҳуқуқи инсон ва риояи қонуният»:

№	Номи муассиса	Шаҳр /ноҳия	Суроға	Телефонҳо
1.	Ташкилоти ҷамъиятии «Идораи ҳуқуқи инсон ва риояи қонуният» (ИҲИ)	ш. Душанбе	кӯчаи Рӯдакӣ 137, ошёнаи 6, утоқи 607 (нишонӣ -бинои «Тоҷик-матлубот»)	(+992 37) 224-41-53, (+992 37) 224-41-45
2.	Филиали ИҲИ дар ш. Хучанд	ш. Худжанд	микрорайони 20, хонаи 35 (бинои «Дворца печати» - Кохи матбуот), ошёнаи 10, утоқи 10/ 32	(+992 93) 900-99-36, (+992 93) 93 900-36-30
3.	Филиали ИҲИ дар ш. Қўрғонтеппа	ш. Қўрғонтеппа	Кӯчаи Ваҳдат, 196 А, дар бинои «Билайн», ошёнаи 2.	+992 93) 901-90-21, (+992 93) 901-90-22

4.	Филиали ИҶИ дар ш. Хоруғ	г. Хороғ	Кӯчаи Ленин (бинои собик муассисаи ко- оперативии «Гарант»)	(+992 93) 830-66- 54,
----	-----------------------------	----------	---	--------------------------

Ҳамаи мурочиатҳо ҳислати махфиятӣ доранд. Ҳамаи машваратҳо ройгон мебошанд.

ЗАМИМАИ 6. Суроғаҳои хадомоти шугли аҳоли (шубҳаҳои Агентии меҳнат ва шугли аҳоли) дар маҳалҳо:

№	Номи муассиса	Шаҳр /ноҳия	Суроға	Телефонҳо
1	Агентии меҳнат ва шугли аҳолии Вазо- рати меҳнат ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷики- стон	ш. Душанбе	кӯчаи Алишери Навой, 5/12	(+992 37) 235-15-25, (+992 37) 236-50-12
2.	Раёсати Агентии меҳнат ва шугли	ш.Ваҳдат	кӯчаи Ҳайрат (дар канори бозори «ХАЙР»).	(+992 83136) 2-64-66

	аҳоли дар ш. Ваҳдат.			
3.	Раёсати Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар вилояти Сӯғд	Вилояти Сӯғд, ш. Хучанд	микрорайони 28, хонаи 2	(+992 83422) 6-68- 05, (+992 83422) 5-65-69
4.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ш. Хучанд	ш. Хучанд	кӯчаи Калиников, 83.	(+992 83422) 6-58-87
5.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ноҳияи Б. Ғафуров	ноҳияи Б. Ғафуров	шаҳраки Б. Ғафуров, кӯчаи И. Сомонӣ 62.	(83442) 3-14-60
6.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ноҳияи Деваштиҷ	ноҳияи Деваштиҷ	Шаҳраки навъи шаҳрии Ғонҷӣ, кӯчаи И. Сомонӣ 23.	(83464) 2-54-07

7.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ш. Панҷакент.	ш. Панҷакент	кӯчаи Даврон Бобораҷабов 40 “А”.	(83475) 5-29-29
8.	Раёсати Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар вилояти Хатлон	вилояти Хатлон, ш. Қўрғонтеппа	кӯчаи Файзалӣ Саидов, 3	(+992 83222) 2-46-20
9.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ш. Қўрғонтеппа	ш. Қўрғонтеппа	хиёбони Ваҳдат, 20	(+992 83222) 2-37-46 (+992 93) 511-55-77
10	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ноҳияи Восеи вилояти Хатлон	ноҳияи Восеъ	кӯчаи Мирзо Бобоев, 18.	(83311) 2-29-28
11.	Шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар ноҳияи	ноҳияи Ҷайхун	кӯчаи Исмоили Сомонӣ, 10.	(83249) 4-30-17

	Чайхуни вилояти Хатлон			
12.	Раёсати Агентии меҳнат ва шугли аҳоли дар ВМКБ.	ш. Хоруг	кӯчаи Н.Атобек 11.	(+992 83522) 2-65- 15

МАВОДҲОИ ИСТИФОДА- ШУДА:

1. Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон
2. Кодекси Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ»
3. Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон
4. Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон
5. Кодекси муҳофизати граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон
6. Кодекси андозаи Ҷумҳурии Тоҷикистон
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ»
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизматрасонии иҷтимоӣ»
9. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъишӣ»
10. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии соҳибкорӣ»
11. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқи ва соҳибқарони инфиродӣ»
12. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бачаҳои давлатӣ»

13. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ипотека»
14. Тартиб ва ҳаҷми пешниҳоди хизматрасонии ройғони иҷтимоӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13 декабри соли 2012., №724 тасдиқ шудааст
15. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 майи соли 2010, №232 «Дар бораи тасдиқи Тартиби таъин ва пардохти кӯмакпулиҳои давлатӣ ба кӯдакони синну солашон то 16 – солаи сироятёфтаи вируси масунияти одам ё аломоти бемории пайдошудаи норасоии масуният» (дар таҳрири қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.06 соли 2013, № 262, 04.10 соли 2013, № 459)
16. Тартиби муоинаи тиббӣ бо мақсади муайян намудани сироятёбӣ аз вируси масунияти одам, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 апрели соли 2008, №171 тасдиқ шудааст (дар таҳрири қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 06.08 соли 2014, №528)
17. Қоидаҳо оид ба экспертизаи тиббӣ – иҷтимоӣ (Замима ба фармоиши яқҷояи Вазири меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии

аҳоли аз 2 майи соли 2012, №73 ва Вазирӣ тандурустиӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 майи соли 2012, №189)

18. Барномаи кафолати давлатӣ оид ба таъминоти аҳоли бо кӯмаки тиббӣ – санитарӣ дар ноҳияҳои таҷрибавии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2016. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 январи соли 2014, №20 тасдиқ шудааст
19. Қоидаҳои таъминоти маъҷубон бо воситаҳои техникий барқарорсозӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2011, №604 (дар таҳрири қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 02.07. соли 2015., № 448) ба тасвиб расидааст
20. Қоидаҳои пешниҳоди хизматҳои машваратӣ ва кӯмаки молиявӣ ба бекорон ва муҳоҷирони меҳнатии ба ватан баргашта, ки хоҳиши фаъолияти соҳибкорӣ карданро доранд, аз ҷониби мақомоти меҳнат ва шуғли аҳоли, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 январи соли 2006, №62 ба тасвиб расидааст (дар таҳрири қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06 соли

2007., №366, аз 1.08 соли 2008., №386, аз 2.12 соли 2008., №613, аз 27.02 соли 2009., №136, аз 1.04 соли 2011., №184, аз 01.03 соли 2012., №111, аз 05.11 соли 2014., №707)

21. Қоидаҳо дар бораи Муассисаи давлатии «Фонди давлатии дастгирии соҳибкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон». Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 феввали соли 2015, №62 тасдиқ шудааст
22. Қоидаҳои ҷудо намудани грантҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дастгирӣ ва рушди фаъолияти соҳибкории занон барои солҳои 2016 – 2020, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 ноябри соли 2015, №645 тасдиқ шудааст
23. Ипотека дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар саволҳо ва ҷавобҳо, Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ (IFC), бо кӯмаки молиявии Ҳукумати Нидерландия, соли 2009
24. Рӯнамоии «Азнавиҷтимоишавӣ ҳамчун раванди асосии иҷтимоӣ –равонии давраи ислоҳӣ», соли 2017., Матскевич Ирина, эксперти милли.

Истинодҳо ба захираҳои Интернетии:

25. <http://www.president.tj/ru/node/12042>
26. <https://news.tj/ru/news/tajikistan/economic/20170704/80-predprinimatelnits-tadzhikistana-poluchat-prezidentskie-granti>
27. <http://www.fergananews.com/articles/9431>